

„Közhely, hogy az oktatás–nevelés ezerarcú, rendkívül összetett folyamata soha nem volt könnyű, és – gyors iramú technikai fejlődés ide vagy oda – nem is lesz az. Sem a pedagógusoknak, sem a szülőknek. Mindig is fejtörést fog okozni, vajon helyesen, megfelelő bölcsességgel egyengeti-e a felnőtt a felnövekvő nemzedékek útját, valóban jól szeretjük-e a gyereket.”

magyar **mk** közoktatás

ROMÁNIAI MAGYAR
OKTATÁSI FIGYELŐ
PEDAGÓGUSOK
HAVILAPJA

11 ■ 2023
NOVEMBER

TARTALOM

1. **Hét próba** –
Kiss Judit írása
6. **láthatár**
Létező és lehetséges
világokat járnak be a bölcs
diákok
7. **diákszemmel**
A kevesebb nem több
– anyanyelv, apanyelv,
ismerős nyelvek –
Hermán Dániel írása
10. **óvoda**
Koronakeresők:
„mesebarangolás”
a szentgyörgyi Hófehérke
napköziben –
Bedőházi Emese–Aranka
és Vasile Ágnes írása
16. **tanterem**
Iskola másként –
színházi bűvölet
Nagyváradon
18. **láthatár**
Több mint 200 diák: bővült
a Nyilas Misi–ösztöndíjasok
száma
19. **magánterület**
A hamis ikra és a telepátia –
Bogdán Emese írása
22. **láthatár**
XIII. Regionális
Környezetvédelmi
Diákkonferencia –
versenyfelhívás
23. **hivatalos**



2. tanterem

Tanítói szemmel: a step-by-
step módszer mint pedagógiai
alternatíva –
Birta-Székely Noémi írása



4. lélekjelenlét

Kék lufik: fontos az
érzékenyítés a vásárhelyi
Stefánia óvodában –
Antal Erika írása



12. lélekjelenlét

Nem figyel, folyton nyüzsög
a gyerek... –
Mihály Gyopár–Henrietta
írása



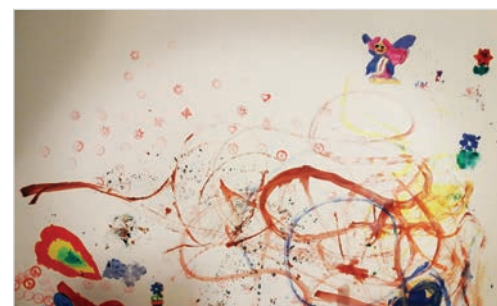
14. lélekjelenlét

Viselkedés viselkedést szül –
a kiközösítéstől a verekedésig (I.) –
Pünkösti Hajnalka írása



17. láthatár

Újjászületett a székely
nemzet örökségének
otthona



20. szülői szemmel

Vagyok, aki vagyok.
És ez elég?
– Bartha Réka írása



8.

Gyerekszereplők az operában – „értő fülek”
a zenei irányzatok útvesztőiben

FOTÓ: SZABADIPÉTER





mk

• tanárszemmel • diákszemmel • szülői szemmel

• lélekjelenlét • tanterem • láthatár • óvoda • fotóriport

• hivatalos • vakáció • iskola és kultúra • pályáz(z)atok

• magánterület • térkép

Rendelje meg
a Magyar Közoktatást
a 2024-es évre!

www.comunitas.ro/mkorendeles

Kedves Olvasóink!

A 2023–2024-es tanévben is számítunk megtisztelő figyelmükre. Reméljük, továbbra is megosztják lapunk hasábjain az oktatás problémáival, különféle szegmenseivel kapcsolatos meglátásaikat. Kérjük, számoljanak be a Magyar Közoktatásban arról is, ha sikertörténet születik iskolájukban, ha úgy látják, hogy diákjaikkal, tanítási módszereikkel kapcsolatban követendő példáról lehet beszélni. Arról is írhatnak, miként befolyásolta és befolyásolja a járványhelyzet a tanítás, tanulás folyamatát.

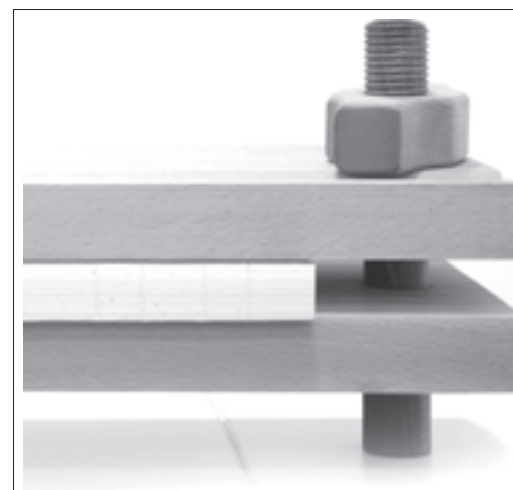
A Communitas Alapítvány által kiadott, immár tizenegy éve megjelenő Magyar Közoktatást együtt szerkesztjük az olvasókkal, szeretnénk, ha a pedagógusok továbbra is rendszeresen közölnének lapunkban.

Néhány ötletet nyújtunk arra vonatkozóan, hogy milyen témákról várjuk véleményüket, de természetesen ezen kívül az oktatás más vonatkozásait is meg lehet közelíteni:

- Amire büszke vagyok – iskolám/pályám/diákjaim sikertörténete
- Hogyan segíthetünk megőrizni a gyermeki kíváncsiságot a mai oktatási rendszerben?
- Mobiltelefon, okoseszközök az oktatásban – kreativitásfejlesztés vagy elgépiesedés?
- Mi a legszebb és mi a legnehezebb a pedagógusi hivatásban?

Kitartást, jó munkát kívánunk! Várjuk véleményanyagaikat az mko@communitas.ro e-mail-címre!

A Magyar Közoktatás szerkesztősége



*erdélyi magyar
könyvek egy térben*

I D E A
K Ö N Y V T É R

RO-400193 Kolozsvár • Tordai út 4. szám • 0747 11 22 64 • www.ideakonyvter.ro • facebook.com/ideakonyvter

A Magyar Közoktatás elektronikus archívuma elérhető a <http://communitas.ro/main/kozoktatas> webcímen.



www.facebook.com/magyarkozoktatas

Megrendeléseiket a www.comunitas.ro/mkorendeles webcímen mko@communitas.ro e-mail címen vagy a 0733-91-06-24-es telefonszámon fogadjuk.

Címünk: Redacția Magyar Közoktatás, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60., 400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj
Nr. cont.: RO61RNCB0106026613610006 deschis la Banca Comercială Română Cluj-Napoca
Adóazonosító szám (Cod fiscal): 10411135

Kiadja a Communitas Alapítvány • Főszerkesztő: Kiss Judit • Felelős kiadó: Lakatos András
Kiadói titkár és műszaki szerkesztő: Fülöp Zoltán • Tipográfia: Könczey Elemér
Olvasószerkesztés és korrektúra: Deák Szidónia

Telefon: 0040-733-91-06-24

e-mail: mko@communitas.ro

Redacția Magyar Közoktatás, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60.
400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj

Támogatók:



Hét próba

EGYETLEN FELNŐTTNEK SEM KELL MAGYARÁZNI, mennyire meghatározóak azok az élmények, tapasztalatok, hatások, amelyek óvodás korban érik az embert. Ha belegondolunk, pontosan tudjuk, érezzük, hogy mély benyomást tettek ránk a három- és hat-hét éves korunk között velünk történtek – még akkor is, ha emlékeink egy része elhalványul, és csak bizonyos történések, arcok, mozzanatok maradnak meg emlékezetünkben. Persze a fejlődésünk későbbi időszakaira, kamaszkorunkra is igaz lehet mindez, viszont az óvodás kor talán a legérzékenyebb korszak nevelés tekintetében. Ekkor még – József Attila megfogalmazásával élve – „őszinte emberek voltunk, ordítottunk, toporzékolunk”, és a körülöttünk élő, bennünket irányító felnőttektől függünk minden tekintetben. Ezért is óriási jelentőségű, hogy a pedagógiai gyakorlat milyen módszerekkel, viszonyulásmóddal közelít az óvodáskorúakhoz manapság, amikor az ő világuk horizontját is nagymértékben uralja a mozgókép és a szélesebben mozgó információáradat.

A Magyar Köznevelés novemberi lapszámában jó értelemben véve „túltengenek” a legkisebbek oktatásához, neveléséhez kapcsolódó cikkek. Olyan, manapság sokszor felvetett kérdéseket is körüljárunk lapunk hasábjain óvodapedagógusok, hogy miként tapasztalják a gyerekek körében a bántalmazás jelenségét, hogyan kezelheti azt hatékonyan a nevelő, a felnőtt, vagy hogy miként lehet a kútmély-bölcsességű népmesekincs felé irányítani a kicsik figyelmét. Akik életre szóló lelki tartalmakat, morális, örök érvényű tanítást kaphatnak egy életre a sok évszázad, sok-sok emberöltő alatt kikristályosodott, letisztult népmesékből. Valószínűleg a szülőknek és pedagógusoknak is sok fejtörést okozhat, hogy miként kezeljék az egyre gyakoribbá váló figyelemzavarokat – kisiskolás korban és nem csak. Erre vonatkozó hasznos és továbbgondolandó tapasztalatait osztotta meg lapunkkal egy pedagógus.

A Magyar Köznevelés szerkesztősége a lap 2009-es indulásától kezdve mindig is szem előtt tartotta, hogy teret biztosítson a pedagógusok véleményének, meglátásnak, tapasztalatainak, javaslatainak, mindannak, amit fontosnak ítélnék másokkal megosztani. Közhelynek számít, hogy az oktatás-nevelés ezerarcú és rendkívül összetett folyamata soha nem volt könnyű, és – gyors iramú technikai fejlődés ide vagy oda – nem is lesz az. Sem a pedagógusoknak, sem a szülőknek. Mindig is fejtörést fog okozni, hogy vajon jól, helyesen, megfelelő bölcsességgel egyengeti-e a felnőtt a felnövekvő nemzedékek útját, valóban jól szeretjük-e a gyereket, nem kényeztetjük-e el túlságosan, avagy nem vagyunk-e túl merevek és szigorúak. Túl sok mindent engedünk-e meg neki, vagy túl keveset. A mai felnőttek sincsenek más helyzetben a nevelés buktatóival kapcsolatban, mint a népmesék szegénylegényei, akiknek sikeresen kell teljesíteniük a hét próbát ahhoz, hogy továbbjussanak a kiteljesedés útján.

Ráadásul a szülő és a pedagógus is elbizonytalanodhat a manapság mindent behálózó információrengeteg útvesztőiben, hiszen számtalan csatornán keresztül ömlenek felénk a jótanácsok, megszívlelendő módszerleírások stb. Ilyenkor jó arra gondolni, hogy a felnőttnek hasonló esetekben „kapaszkodója” és „iránytűje” lehet a józan esze, a természetes pedagógiai érzéke és nem utolsósorban a gyerekkorától felgyűlt, jó esetben letisztult és kikristályosodott tapasztalatanyaga. Ami, ugye, óvodás korától alakította, formálta a lelkét és gondolkodásrendszerét. És ami talán nemcsak az őt nevelgető felnőttektől, de a népmesék mélységeiből is megérkezett a lelkébe.

Kisvárdi



Tanítói szemmel: a step-by-step módszer mint pedagógiai alternatíva

Megosztó lehet a pedagógusok, szülők körében is az alternatív oktatás kérdése. Vannak, akik a hagyományos oktatás egyetlen alternatívájaként tekintenek rá, mások találhatnak benne kivetnivalót. Cikksorozatunkban olyan pedagógusokat szólaltatunk meg, akik alternatív iskolákban tanítanak. Sorozatunk negyedik és egyben utolsó beszélgetőtársai Kiss Enikő és Tóth Márta tanítónők, a kolozsvári Báthory István Elméleti Líceum step-by-step rendszerében dolgozó pedagógusok, akik szerint a módszer alkalmazkodik a gyerekek személyiségéhez, szükségleteihez és egyéni fejlődéséhez.

– A step-by-step az egyik legnépszerűbb alternatív oktatási forma Romániában. Az állam is támogatja (a Waldorf mellett) ezt az oktatási formát az elemi oktatásban. Miért választottátok ezt az utat?



Kiss Enikő és Tóth Márta

– Már a tanítóképzőben tudatosult bennünk, hogy az alternatív módszerek harmonikusan nevelik a gyermekeket, vagyis az értelmi, érzelmi és szociális képességeket egyforma mértékben fejlesztik. Nagy hangsúlyt fektetnek a gyerekek kreativitásának és képzelőerejének, kritikai gondolkodásának és problémamegoldó készségének fejlesztésére. A step-by-step program tantermének barátságos hangulata (pl. a szőnyeg, a bútorzat, játékok stb.) is vonzó volt, hiszen ez a fajta tanulási környezet esztétikailag és intellektuálisan is serkentő hatású. Valójában kevés pedagógusnak adatik meg, hogy olyan társsal taníthasson, akivel egy hullámhosszon rezonál és kiegészítik egymást, mi ezek közé tartozunk.

– Melyek lennének a legfontosabb elemek a step-by-step alternatívában, amelyeket kiemelnének mint pozitívum szemben a hagyományos oktatási formával?

– A step-by-step módszer alkalmazkodik a gyerekek személyiségéhez, szükségleteihez és egyéni fejlődéséhez. A napi 8 órás program keretén belül van alkalmunk meghallgatni kis történeteket, örömeiket, van időnk az önfeledt játékokra, az együtt nevetésre, bánataik feloldására. Fontos pozitívum a hagyományos oktatással szemben a reggeli beszélgetőkör, amely fejleszti a kommunikációs készséget, az empátiát, a lényegkiemelést, az összefüggő beszédet, a döntéshozatalt, toleranciát, személyiség- és közösségépítést. Egy másik értéke a módszernek a tevékenységközpontokban való aktív felfedező tanulás, amely tiszteletben tartja az egyéni munkát, ugyanakkor hangsúlyt fektet az együttműködésre. A pozitív megerősítés mindig jelen van: az eredményeket értékeljük, nem pedig a hibákat hangsúlyozzuk, nincs stresszelő minősítés, az elvégzett munka öröme igazi belső motivációként működik.

– Esetleg vannak negatívumok is? Gondolok itt elsősorban a romániai rendszer adta keretekre, amelyek teljesen másak mint Amerikában, ahonnan indult a step-by-step alternatíva.

– Hiába van igény több párhuzamos osztályra (évfolyamonként), a rendszer adta keretek miatt a tanfelügyelőség évente csak egy osztályt engedélyez, amelybe becsúfolnak 28, akár 32 tanuló is. Negatívumként éljük meg azt is, hogy a munkánknak nincs folytatása, hiszen 5. osztálytól nem működik ez a pedagógiai alternatíva.

– Melyek a legelterjedtebb tévhitek, amelyekkel találkozhatok az alternatív oktatás, kiemelten a step-by-step alternatívával kapcsolatban?

– Sajnos gyakran ütközünk tévhitekbe, mert sok szülő azt gondolja, hogy ez az alternatíva a speciális igényű gyerekek számára létesült. Szomorúan tapasztaljuk, hogy az óvónők körében is ugyanez a gondolkodásmód terjedt el. Valóban két tanító irányítja a tevékenységeket, de a napi 8 órából csak négyet vagyunk egy időben a gyerekekkel, nem

Kiss Enikő 1968-ban született Szamosújváron. 1986-ban érettségizett szülővárosában a Petru Maior Líceumban. Tanulmányait Kolozsváron folytatta, 1993-ban végzett óvó- és tanítóképző szakon. Kezdetben hagyományos oktatási rendszerben tanított, 2009 óta a Báthory István Elméleti Líceumban, a step-by-step alternatívában oktat, nevel.

Tóth Márta 1969-ben született Désen. 1987-ben érettségizett a kolozsvári Természettudományi Líceumban, majd 1993-ban végzett az óvó- és tanítóképző szakon. Kezdetben hagyományos oktatási rendszerben tanított, 2009 óta a Báthory István Elméleti Líceumban, step-by-step alternatívában oktat, nevel.

áll módunkban olyan tanulókkal foglalkozni, akik egyéni foglalkozás által fejlődhetnek.

– *Párban dolgozni izgalmas, de ugyanakkor kihívás is lehet. Hogyan élitek meg ezt a mindennapokban?*

– Együtt végeztük a tanítóképzőt, talán ez is rengeteget számít, és azóta, vagyis 30 éve barátság köt össze minket. Amikor a hagyományos oktatási rendszerben tanítottunk, akkor is összedolgoztunk, megosztottuk tapasztalatainkat. A stepes munkánk is alátámasztja, hogy mindketten alternatívában gondolkodunk, egyezik a munkastílusunk, kiegészítjük egymást, szerencsések vagyunk.

– *Mit láttok azon a gyerekeken, akik stepes rendszerben végeznek elemi oktatást, miben másak azokkal szemben, akik hagyományosban járnak?*

– A step-by-step osztályos gyerekek nyitottak, barátságosak, könnyebben kommunikálnak, megértőek, empátikusak, önállóak a véleményalkotásban és a feladatvégzésben, akár egyénileg, akár közösségi szinten. Szociális és érzelmi intelligenciájuk fejlettebb azokkal szemben, akik a hagyományos stílusban tanulnak.

– *Kinek ajánljátok? Minden gyereknek megfelel a step-by-step rendszer?*

– Minden iskolaérett gyerek megtalálja a helyét a rendszerben. Természetesen ez nem kiegészítő osztály, nem speciális igényű gyerekeket foglalkoztat.

A step-by-step pedagógiai alternatíva amerikai eredetű, középpontjában a gyermek személyisége és képességei állnak. Az alternatíva célkitűzései többek között: az egyéni ütemben történő tanulás, a gyermek szükségleteihez igazított oktatás, a tanító és gyermek egyenlő félként vesznek részt a nevelési-oktatási folyamatban, valamint aktív, alkotó, vállalkozó szellemű gyerekek nevelése. Napi 8 órás programmal, két tanítóval működik, a tanulás tevékenységi központokban zajlik. Romániában 1994 óta hivatalos alternatívaként működik az állam támogatásával.



„Ebben a módszerben a pozitív megerősítés mindig jelen van: az erőnyeket értékeljük, nem pedig a hibákat hangsúlyozzuk”

Nehezen alkalmazkodnak azok a gyerekek, akik fáradékonyabbak, hosszú nekik a 8 órás program.

– *Hogyan tud ez a rendszer megküzeni korunk nevelési dilemmáival? Gondolok a média hatására, a liberális nevelésre vagy csak a sokszínűsége, ami jellemzi napjaink nevelési gyakorlatát?*

– Úgy gondoljuk, mindegyik oktatási rendszer szembesül ezekkel a nehézségekkel. A mi tanítványaink 8 órát vannak távol a média hatásától, a kutyuzéstól, az agresszív játékoktól. Mivel a szülők partnereink, igyekszünk közösen harmonikusan és pozitívan nevelni a gyerekeket. Gyakran szervezünk szülői kirándulásokat, több tevékenységbe is igyekszünk bevonni a szülőket (pl. a hagyományos 100. iskolai nap megünneplése, extracurriculáris tevékenységek stb.), és nem utolsósorban a neveléssel kapcsolatos problémák okait keressük. Szükség esetén szakember tanácsát kérve igyekszünk helyreállítani az egyensúlyt.

– *Mi a legnagyobb kihívás és mi a legszébb a munkátokban?*

– Legnagyobb kihívás azokkal a szülőkkel együttműködni, akik a liberális nevelési stílust összetévesztik a szabadsággal. Nem tudatosul bennük, hogy

az alapvető szabályok biztonságérzetet nyújtanak a gyerekeiknek. A szabályok nélkülség következménye, hogy legtöbb gyerek úgy érzi, joga van azt tenni, amit akar, és akkor, amikor ő akarja.

A legszebb, amikor 5. osztályban a tanároktól pozitív visszajelzéseket kapunk: a gyerekek meleg lelkűek, együttérzőek, önállóak, szorgalmasak, igazi családként élik meg iskolai életüket. Örülünk, ha felismerünk egy-egy orvost, mérnököt volt tanítványaink között, de az igazi elégtétel, ha gyerekeink boldog felnőttekké válnak.

– *A pedagógus elsődleges eszköze a személyisége. Mit emelnének ki magatokkal kapcsolatban mint legfontosabb tulajdonság vagy képesség? Mi a ti „szupererőtök”?*

– Ha őszi verseket tanulunk, színes falevelek hullnak a szőnyegünkre, ha a betűt tanulunk *almalevet* készítünk és Arany János, Mátyás *anya* című versét Mátyás király szülőháza előtt szavaljuk, és még sorolhatnánk. De a legfontosabb, hogy lelkünk melegével sokat ölelünk.

BIRTA-SZÉKELY NOÉMI

bszekelynoemi@yahoo.co.uk



Kék lufik: fontos az érzékenyítés a vásárhelyi Stefánia óvodában

Összesen 9 csoporttal, 6 magyar és 3 román tannyelvűvel működik Marosvásárhelyen a Stefánia óvoda az iskola (ma Aurel Filimon) utcában. Oda tartozik még a Jókai (Eminescu) utcában található volt 4-es és a Szentgyörgy (Köz-társaság) téri volt 3-es számú óvoda is, ahol 2, illetve egy csoport működik, valamennyi magyar nyelven.

Az intézmény a 19. század végén alakult és Stefánia osztrák főhercegnőnek, Ferenc József császár lányának a nevét vette fel, majd annak védnökségét él-

az óvodásoknak, vagy olyan is történt, hogy vendégcsapatokat hívtunk, vagy egyénileg, vagy csapatosan, sőt az elején az óvó néniknek szerveztünk kosárlabdameccset” – mesél a sportos projektről Edith. Rendezvényeiknek több helyszíne is volt már: a sportcsarnok, a Somostető vagy az óvoda udvara annak függvényében, hogy miként engedte meg a helyzet és az időjárás. „A legszebb a Somostetőn volt, csak ott ki voltunk téve az időjárás szeszélyeinek” – teszi hozzá az óvónő.

nagyon fontos ismerni őket és védeni. Tudjuk, hogy a sok vegyszer, a nem megfelelő munkálatok és eljárások következtében a beporzók elpusztulnak és nagyon fontos, hogy tudatosítsuk: tenni kell értük, vigyázni rájuk” – magyarázza az óvónő, aki kis tanítványainak kolléganőivel közösen különféle tevékenységeket szokott szervezni, akár külön-külön a csoportokban, akár közösen az óvodában. Ilyenkor méhészeket

„Abban az évben bekerült a csoportunkba egy kisfiú, akit később autizmussal diagnosztizáltak. Ez volt az a pont, amikor eldöntöttük, hogy valamit el szeretnénk kezdeni a témában. Nagyon sok energiát, időt fektettünk arra, hogy ezeket a gyerekeket, akik úgynevezett speciális nevelést igényelnek, tudjuk bevonni a hagyományos oktatásba, a közösségbe” – idézi a kezdetet Zita.



FOTÓ: ANTAL ERIKA

Rengeteg változatos, a szülőket is célzó tevékenységet szerveznek a vásárhelyi Stefánia óvodában

vezte. A Stefánia nevet a 2000-es évek elején vette újra fel az intézmény, amely számos programjával, projektjével vonzó a kisgyerekes családok körében.

A legnépszerűbb és legsikeresebb projektekről Sütő Edith és Gráger Éva Zita óvónők beszéltek, akik közül Edith 2010 óta, Zita pedig 2014 óta dolgozik az intézményben óvodapedagógusként. Mindketten jól érzik magukat a közösségben, szeretik a munkát a gyerekekkel, a szülőkkel, az óvoda többi munkatársával. „Óvodánk nagyon sok projektet működtet, az egyik legregebbi a sportnapok, amit az évek során többféleképpen szerveztünk: csak

Kihaló méhek és a beporzók ünnepe

A másik projekt, ami szintén pár éves hagyománnyá alakult, az a beporzók napjára szervezett rendezvénysorozat. „Tavaly már hivatalosabb formában is elindítottuk, ezt szeretnénk szintén fel-futtatni, hogy szélesebb körben terjeszszük, akárcsak a „kék” projektünket” – mondja. Hamarosan azt is megtudjuk, mi az a kék projekt, egyelőre a méhekről, a beporzókról beszélünk, amelyekről már a kisgyerekeknek jó tudniuk, hiszen nagyon fontos a létük a Földön. „Sokan hallották, olvasták, hogy a méhek kihalását az emberiség csak pár évvel élné túl. Tehát mindenképpen

hívunk, akik kiállítják az udvaron a felszereléseiket, eszközeiket, megmutatják a gyerekeknek, miként dolgoznak azokkal, ki is lehet próbálni ilyenkor az érdekes, védőhálóval ellátott kalapot, vagy megtekinthetik, hogyan pergetik a mézet, miként használják a többi eszközt. Természetesen mézet is kóstolhatnak, miután a szülőkkel egyeztetnek, hogy ehetnek-e mézet a gyerekek, nehogy allergiás legyen közülük valaki. Az évek során már készítették a szülőkkel, óvó nénikkel, dadusokkal közösen mézeskalácsot is, amelyet a

gyerekek díszítettek ki, sodortak viaszból gyertyát. Egyik évben egy anyuka kis téglékben semleges krémet adományozott az óvodának, pollent kevertek bele, vitaminos krémet készítettek. „Igyekszünk minél változatosabb dolgokat kitalálni, játékokat, csapatjátékokat, kreatív tevékenységeket, kézimunkát” – mutatott rá Sütő Edith.

A „kék projekt”: integrálni az autizmussal élő gyerekeket

Már 9 éve, 2014. szeptemberétől dolgozik a Stefánia óvodában Gráger Éva Zita, aki Kertész Katalin óvodapedagógussal, az intézmény jelenlegi igazgatójával együtt vezette az egyik csoportot. „Abban az évben bekerült a csoportunkba egy kisfiú, akit később autizmussal diagnosztizáltak. Ez volt az a pont, amikor eldöntöttük, hogy valamit el szeretnénk kezdeni a témában. Nagyon

is, akik nem küzdenek ezzel a problémával, de hogy elfogadják, és a csoportba, ha bekerül egy ilyen gyermek, az ne jelent sen gondot, hanem inkább az elfogadás legyen a jellemző” – magyarázta. A kezdeményezés lényege érzékenyíteni a többi szülőt, esetleg tájékoztatni azokat az érintett szülőket, akik nem tudják, hol keressék a segítséget. Meghívtak olyan alapítványokat, szervezetteket, amelyeknél szakemberek mérik fel a speciális nevelési igényű gyerekeket, akár díjmentesen is, és ez nem kimondottan az autizmussal küszködő kicsiket érintheti, hanem teljesen más problémával küzdő gyerekeket is. Ez nagy lehetőséget jelentett a szülőknek, akik közül sokan nem is tudták, hová forduljanak segítségért, de ma már tudják, hogy például a Caritas vagy az Alpha Transilvania az, ahová be lehet kopogtatni és segítséget lehet kérni.

kicsiket, felkészítik őket, és utána közösen egy munkát készítenek: kézimunkát, rajzot, bármit, amit beküldenek a Stefániába. Akár az is elfogadható, ha tevékenységnek nincs nyoma, akkor körbeülnek, és egy például kék labdákkal játszanak egy játékot. Azért ragaszkodnak a kék színhez, mert az az autizmus színe. Aznap, amikor a közös eseményre sor kerül, ezeket a munkákat kiállítják. „A legutóbb egy kolléganőnk által írt mesét adott elő két színésznő, és egy dal is született, egy himnusz Szabó T. Anna egyik megzenésített verséből, amit szeretnénk mindenkinek megtanítani az idén” – mondta Gráger Éva Zita.

Az autizmus világnapja április 2-án van. A tavalyihoz hasonlóan a jövőben is azt szeretnék, ha eljönnének a civil szervezetek, egyesületek, hogy információkat nyújtsanak a szülőknek és pedagógusoknak. Azt is tervezik, hogy a



Sütő Edith

Felhívni a problémákra a szülők figyelmét

„Pedagógusként nap mint nap a gyerekekkel dolgozunk, és látjuk, ha van valami probléma. Felmérést nem végezhetünk, vagy diagnózist nem állapíthatunk meg, de a szülő figyelmét felhívjuk rá. És itt van egy másik probléma, hogy a szülők nehezen fogadják el ezt. Telnek az évek, és igazából akkor szembesülnek ezzel, amikor a gyerek megkezd az iskolát, ahol önállónak kell már lenni, közben pedig jönnek a nehézségek” – magyarázza az óvónő, hozzátéve, hogy mindig elmagyarázzák, hogy nem az a szándékuk, hogy rengeteg „doszáros gyerekük” legyen – mert a legtöbben ettől félnek, hogy megbélyegzett gyerekek lesz. Pedig szó sincs erről, hanem segíteni szeretnék, nyitottabban beszélni, megtalálni a módszert a segítségnyújtásra, hogy azokat a hátrányokat, amik esetleg jelen vannak, kiküszöböljék, amíg a gyerekek iskolába mennek.

A projektet az idei tanévben is készülnek megszervezni, október végén kellett benyújtani az ötleteket a tanfelügyelő-ségre, ahol egy bizottság jóváhagyja. Egyelőre csak óvodai szintű a rendezvény és nem versenyjellegű – hangsúlyozza az óvónő. Az óvodák beneveznek, a gyerekekkel három-négy napon keresztül beszélgetnek az autizmusról, mesékel, dalokkal, versekkel érzékenyítik a



Gráger Éva Zita

sok energiát, időt fektettünk arra, hogy ezeket a gyerekeket, akik úgynevezett speciális nevelést igényelnek, tudjuk bevonni a hagyományos oktatásba, a közösségbe” – idézi a kezdetet Zita. A Ragyogj kékben elnevezésű rendezvényt 2017 óta minden évben megtartják az intézményben. Ahogy mondta, először csak ők a csoportban szervezték meg, amitől a kolléganők is fellelkesültek, és csatlakoztak a kezdeményezéshez. A múlt tanévben első alkalommal szervezték meg a nyilvánosság előtt is, megyei szinten hirdették meg nagyon nagy sikerrel.

„Nem vagyunk inkluzív, gyógypedagógiai intézet, és nem is az a célunk, hogy azok legyünk. Hanem valójában az, hogy megérintsük azokat a szülőket

munkákat hamarabb bekérjük, és már az előző héten kiállítják azokat egy forgalmas helyen, például az egyik nagy bevásárlóközpontban, ahol többen megtekinthetik. Ugyanakkor szakembereket szeretnék meghívni, akik szülőknek és pedagógusoknak beszélnek arról, hogy miként lehet felmérni egy-egy jelentkező problémát, vagy milyen játékokat ajánlanak a gyerekeknek, az óvodai közösségeknek, csoportoknak. Az esemény végén, akárcsak tavaly, kék lufis felvonulást terveznek a Deus Probedivít Tanulmányi Háztól a Színház térig.

ANTAL ERIKA

antalerika@yahoo.com



Tizennegyedik alkalommal rendezik meg az interdiszciplináris, országos szintű versenyt

Létező és lehetséges világokat járnak be a bölcs diákok

Idén is képzelet és valóság témával szervezik meg a Bölcs Diákok vetélkedőt, hiszen Mihályfalvi Katalin, a verseny megálmodója szerint csupán a már megtapasztalt valóságra támaszkodva lehet építeni a lehetséges valóságokat. A tizennegyedik alkalommal rendezendő országos szintű vetélkedő szervezői október közepén sajtótájékoztató keretében számoltak be az újdonságokról. Az RMDSZ oktatásért felelős ügyvezető alelnöke rámutatott, a korábbi évekkel ellentétben ezúttal a helyi és megyei szakaszt (online rendszerben) követő országos szakasz egy írásbeli vetélkedő formájában valósul meg Kolozsváron.

Az idei verseny keretében létező és le-

A Communitas Alapítvány a Kolozsvári Református Kollégiummal és a Babeş–Bolyai Tudományegyetemmel (BBTE) partnerségben arra szeretné ráébreszteni a mai tizenéveseket, hogy a képzelet nemcsak a művészeti alkotások megteremtéséhez szükséges, hanem a hétköznapi problémamegoldásaihoz és jövőnk megtervezéséhez is.

hetséges világokat járnak be a benevező diákokkal. A Communitas Alapítvány a Kolozsvári Református Kollégiummal és a Babeş–Bolyai Tudományegyetemmel (BBTE) partnerségben arra szeretné ráébreszteni a mai tizenéveseket, hogy a képzelet nemcsak a művészeti alkotások megteremtéséhez szükséges, hanem a hétköznapi problémamegoldásaihoz és

jövőnk megtervezéséhez is. Mihályfalvi Katalin tanárnő kiemelte, a szinte egy teljes tanévet felölelő verseny során a diákok sokat tanulhatnak az összetartásról és kitartásról, ugyanakkor a csapatszellemnek is nevelő hatása van. Szintén pozitívum a tantárgyak közötti átjárhatóság, és hogy sok más versennyel ellentétben a nevezéshez nem szükséges egy adott bibliográfiából előre készülni.

Markó Bálint, a BBTE rektorhelyettese szerint ez egy olyan csapatverseny, amely feltételezi, hogy a tagok sokfélék legyenek, és ennek köszönhetően rengeteget tanulhatnak egymástól, amit a jövőben tudnak hasznosítani. A diákok rájönnek arra, hogy csapatban dolgozni nem versenykérdés, hanem egyfajta karrierkérdés. Értékként tekinteni arra, hogy valaki valóban jó másban, mint amiben te vagy, ezt elfogadni és segíteni, szerintem hihetetlen nagy előny” – fogalmazott a BBTE Magyar Biológiai és Ökológiai Karának tanára.

Majoros Csilla programkoordinátor arról számolt be, hogy vetélkedőre 3–4 fős középiskolás csapatok jelentkezését várták egy vezetőtanár kíséretével. Jelentkezni 2023. november 10-ig lehetett a vetélkedő honlapján. Az országos szakaszba bejutó csapatok, valamint a további 5 legmagasabb pontszámot elérő csapat számára egyhetes élménytáborozást szerveznek. Már csak azért is megérte jelentkezni a vetélkedőre és ügyelkedni, mert Takács Benjamin „bölcs diák” szerint a legutóbbi ilyen esemény volt élete legjobb tábora. A sajtótájékoztatón részt vevő, a tavalyi bajnokcsapat tagja azt hangsúlyozta, hogy a különböző témaköröknek köszönhetően viszonylag rövid idő alatt nagyon sokat tudtak tanulni, emellett mind a vetélkedő, mind tábor összekovácsolta az Erdély számos szegletéből érkező tanulókat. A Bölcs Diákok vetélkedőre tavaly 136 csapat jelentkezett 13 megyéből és 51 iskolából.

A Bölcs Diákok egy teljes tanévet felölelő interaktív és interdiszciplináris,

országos szintű vetélkedő, melynek fő célja a tanulók olvasási készségeinek a fejlesztése, valamint az, hogy a diákok felismerjék az egyes tudományok szakterületéről származó információk közötti összefüggéseket. A verseny során a diákok játékos feladatok révén ismerkednek meg a magyar népi szokásokkal, a magyar irodalom kiemelkedő alakjaival, a ma-

A Bölcs Diákok egy teljes tanévet felölelő interaktív és interdiszciplináris, országos szintű vetélkedő, melynek fő célja a tanulók olvasási készségeinek a fejlesztése, valamint az, hogy a diákok felismerjék az egyes tudományok szakterületéről származó információk közötti összefüggéseket.

gyarságtörténelem nagyjaival, valamint a tudományok kimagasló személyiségeivel. Hétköznapi és összetett szakmai kérdések, kreatív, fantáziát és általános műveltséget fejlesztő, a motivációt és az egészséges versenyszellemet tápláló feladatok várják a kihívást kedvelő, csapatmunkára készen álló tanulókat.

A Bölcs Diákok országos szintű vetélkedőt először 2010-ben szervezték meg, értelmi szerzői: Mihályfalvi Katalin és Molnár Galaczi Júlia középiskolai tanárok, anyagi támogatója pedig a Communitas Alapítvány. A vetélkedő elsődleges célkitűzése a tanulók olvasási készségeinek fejlesztése alternatív módszerek segítségével – olvasható a Bölcs Diákok verseny honlapján.

B. J. L.

A kevesebb nem több – anyanyelv, apanyelv, ismerős nyelvek

Egyéves lehettem, mikor édesapám elkezdett velem hollandul beszélni, jobban mondvá, hozzám beszélni. Emlékszem, már akkor mennyire másképp hatott az izgalmas germán nyelv megszokott, magyar környezetemhez képest. Nincsenek emlékeim arról, hogy apám valaha is szisztematikus tanításra adta volna a fejét, és el-elmagyarázta volna egyes szavak jelentését, mondatbeli szerepét. Időközben mégis elkezdett rám ragadni ez meg az.

Párbeszédeink eleinte két nyelven hangzottak el: ő hollandul beszélt hozzám, én pedig válaszoltam neki, csak éppen magyarul. Részéről ehhez is sok türelem kellett, mert bár tudta, hogy én tökéletesen értem azt, amit mond, valamilyen okból kifolyólag mégsem voltam hajlandó az anyanyelvemen kívül más nyelven válaszolni neki. Könnyítésképpen beszélhetett volna velem magyarul is, de akkor semmiből nem tudnék táplálkozni eme szöveg megírása közben. Még jó, hogy nem így történt, és apám folytatta nagy nyelvi harcát. Munkája meghozta gyümölcsét, fokozatosan elkezdtem hollandul is megszólalni. A kétnyelvű párbeszédből egynyelvű lett, mígnem egy adott ponton átestem a ló túloldalára. Onnantól fogva csak hollandul beszéltem apámmal, amivel nem is lett volna nagy baj. A gond ott kezdődött, hogy a családi asztal körül vagy közösségi eseményeken már kommunikációs nehézséget okozott ez az odaadó nyelvhasználat – legalábbis másoknak. Végül csak megértették velem, hogy mindennek megvan a maga helye és rendje, de mire ezt megszokhattam volna, iskolába adtak, ahol meg románul kezdtek el tanítani. Innentől szerintem mindenki el tudja képzelni, hogy ment a dolog. Otthon, az iskolában, és a barátaimmal magyarul beszéltem. Hollandul édesapámmal és a messzi rokonsággal, románul románórán, meg a boltos nénikkel.

Most a zenét is a tanult nyelvek közé fogom sorolni. Sőt talán a zene a



FOTÓ: PIXABAY.COM

„Most a zenét is a tanult nyelvek közé fogom sorolni. Sőt talán a zene a legfontosabb nyelv mindezek közül, és nemcsak azért mert az iskolában szakként tanultuk.”

legfontosabb nyelv mindezek közül, és nemcsak azért mert az iskolában szakként tanultunk.

Bárki és mindenki beszél. Egyesek persze magasabb szintre fejlesztik zenei szókincsüket, beszédtechnikájukat, de érteni mindenki érti amit zenél mondának. Sajnos ennyi év zenetanulás, zenélés után sem jut eszembe olyan pillanat vagy esemény, mikor én „közös nyelvünket” használtam volna magam megértetésére. Mindig volt közösen beszélt nyelv, amit hangszeren játszás vagy éneklés nélkül is könnyedén használni tudtunk.

Az angol nyelvvel egészen más a helyzet. Az alapokat mondhatni, autodidakta módon tanultam meg, internet-használat, filmnézés által, mint megannyi más a generációból. S mivel nem iskolában hallottuk, láttuk először a nyelvet, sokunknak jóval könnyebb volt alaptudásunkat fejleszteni. Angolul viszonylag könnyű tanulni, haladni. Éppen ezért ez az egyetlen nyelv, amiből már nyelvvizsgám van.

De miért is mesélem el a nyelvekkel való kapcsolatomban külön-külön? Azért, mert ki szeretném emelni, mekkora előny több kultúra átfogó ismerete, és előny otthonosan mozogni minél több nyelvben. Ennek ellenére persze még mindig magyarul álmodok meg gondolkodok; az „alapértelmezett” belső hangomat nemigen tudom különösebb erőfeszítés nélkül kicserélni, de ez rendjén is van, nem az a cél.

Egész egyszerű: meg kell érteni, hogy egy többnyelvű családban nevelkedni igenis előny, és végső soron soha nem is lehet hátrány. *Minálunk* gyakran hallani, érezni, hogy az anyanyelv mindig édesebb, sőt elegendő is. Ez téves hozzáállás. Több nyelvet tanulni, beszélni annyi, mint perspektívánk bővítése, nem identitásunk elvesztése.

A szerző a kolozsvári Sigismund Toduță-zeneiskola 11. osztályos diákja.

HERMÁN DÁNIEL

herman.mostert.daniel@gmail.com



„Értő fülekkel” járni-kelni a zenei irányzatok útvesztőiben

Az opera színpadán mesehősöket alakító gyerekszereplők történetei és a mindenkori gyerekközönséget bemutató kiállítás keretében népszerűsítette a komolyzenei műfajt és az operába járást idén októberben a Kolozsvári Magyar Opera (KMO). A kiállítással, kötetbemutatóval, műhelyfoglalkozásokkal és számos színes előadással megtartott, Mesebeli hősök az operában elnevezésű többnapos rendezvénysorozatot a Kolozsvári Operabarátok Köre harmadik alkalommal szervezte meg a kincses városban. Az operanapok ez alkalommal is a fiatal korosztály figyelmét kívánta ráirányítani a klasszikus zenére, ezen belül is az ismert meséken alapuló operadarabokra. A rendezvény keretében Opera gyerekcipőben címmel az érdeklődők olyan meseklasszikusokon alapuló operafeldolgozásokról láthattak kiállítást, mint a János vitéz vagy a Csipike, de gyerekszereplőket felvonultató darabok díszletei, kellékei, a legkisebbek által az intézmény vezetőségének írt levelek is helyet kaptak a tárlat pannóin. Sófalvi Emese, a kiállítás kurátora, a BBTE Református Tanárképző és Zeneművészeti Karának oktatója a Magyar Közoktatásnak elmondta, a kiállítás is a mesebeli hősök tematikájába illeszkedett. „A tárlat egy új szemszögből kívánta láttatni a gyerekek zenés és színpadi jelenlétét, különféle szerepeit és egyre hangsúlyosabb közönségréteggént való elismerését. Ez a sajátos, helyi, a kolozsvári opera történetéhez kapcsolódó szál azt támasztotta alá, hogy nem véletlen az utóbbi évek egyre erősebb törekvése, amivel az intézmény a gyermekek és családok felé fordul. Hiszen míg a kezdetektől, a 19. század elejétől dokumentálhatók a gyermekszereplők és -előadások, mára a műsorpolitika jelentős szegmense ez a célzott repertoár. Úgy is fogalmazhatnánk: amióta felismerte a gyerekek egyre fontosabb szerepét, a Kolozsvári Állami Magyar Opera szakmailag felnőtt, már nem jár gyerekcipőben” – fejtette ki a kiállítás kurátora. Hozzátette,



FOTÓK • TORÓK ADAM

A klasszikus zene világát és az opera színpadát ismerhetik meg közelebbről a Kolozsvári Magyar Opera keretében működő gyermekkar tagjai

bár a pannókiállítás rövid ismertetőit első sorban nagyobbak olvashatták, örömmel látták, hogy a képek, illusztrációk, plakátok és jelmeztervek a kisebbek figyelmét is lekötötték.

Megtartani az operát a fiatal korosztály számára

A Kolozsvári Magyar Opera gyerek-előadásai általában meseklasszikusok feldolgozásai, de a műsortervben rendszerint helyet kapnak kortárs szerzők művein alapuló darabok is. „Az egyik legtöbbet játszott előadás Petőfi János Vitéz című elbeszélő költeményének újragondolása. A Kacsóh Pongrác eredetileg nem is az ifjúságnak szánt János vitéz című daljátéka mára összefonódott a vasárnapi gyermekmatiné hangulatával. Petőfi-évtől, évfordulóktól és trendektől függetlenül helyi bemutatója, 1906 óta rendszeresen és állandó sikerrel műsoron tartja a társulat. A 20. század végére a fokozott figyelem a minőségi ifjúsági darabok iránt kortárs szerzőket is ösztönzött. Így került nálunk színre Fodor Sándor meséjének adaptációja, a Csipike lakodalma Magyar Zita zenéjére vagy személyes kedvencem, a kolozsvári

zeneoktatás bicentenáriuma készült, gyermekszereplőket is felsorakoztató Selmeczi György vígopera, A krónikás” – részletezte Sófalvi Emese.

Elmondta, noha a köztudatban az opera úgy él mint a felnőtt közönség számára íródott komplex zenei műfaj, azaz a felnőttek „zenés meséje”, a fiatal korosztály számára is van üzenete, élvezhető, ezért fontos, hogy a gyerekek már egész kiskortól megismerjék az opera világát. „Véleményem szerint az operát nem közelebb hozni kell, hanem megtartani azt a fiatalabbak számára is. Hiszen az a gyermek, aki típegőként bábszínházon nevelkedett, óvoda vagy kisiskolás korában járt már zenés meseelőadáson, mire 8-10 éves, nyitott lesz az opera varázsa iránt is. De sosem késő közelebb kerülni, megszokni az operát. Jellemzően háromféleképpen lehet bevonni a kisebbeket: minőségi, életkoruknak megfelelő és igényesen színre vitt darabbal, az úgynevezett mediált, tehát zenei mondanivalót közvetítő, interaktív előadásokkal és a gyermekszereplők mozgatásával, ahogy a Kolozsvári Magyar Opera keretében működő

gyermekkoros is teszi” – világított rá az egyetemi oktató.

Operába járás mint kultúra

Hozzátette, napjaink fiataljait rengeteg zenei hatás éri, és viszonylag kevés azok száma, akik a komolyzene, ezen belül is az opera iránt érdeklődnek. Ezen változtatni leginkább az intézmények részéről célzott műsropolitikával lehet. „Az opera, amellét hogy művészetet és sokféle ismeretet közvetít, mindig közösségi élmény is, hiszen nézőként az előadókkal együtt vagyunk részesei egy megismételhetetlen csodának. Annak érdekében, hogy az előadás ne csak egyszeri, kuriózumjellegű találkozás legyen, hanem valódi élmény, fontos a megfelelő előkészítés: felfedezni a történetet, megismerni a szereplőket, akár néhány jellegadó zenei részletet. Majd a látogatás után újból körbejárni a tapasztalatokat, beszélgetni, rajzolni róla. Nem véletlenül szólít meg az intézmény csoportokat, osztályokat, tart a mediációs előadások előtt workshopokat a tanároknak-tanítóknak. Azt a szakmai tudást, amit a látszólag könnyedebb gyermekoperák, zenés gyerekprogramok feltételeznek, mára valójában szigorú módszertan szabályozza” – fogalmazta meg Sófalvi Emese. Rávilágított, a zenei készségek fejlesztése mellett az operák világa megismerésének számos pozitív hozadéka van, ugyanis az operába járás is egyfajta kultúra, zenei műveltségünk fontos része. Klasszikus és kortárs zeneműveket, szerzőket ismer meg, egy nyitottabb életszemléletet sajátít el az, aki rendszeresen jár előadásokra.

Az klasszikus zenét, ezen belül operát értő közönség kinevelésében fontos szerepe van a közoktatásnak is. A romániai iskolákban előkészítő osztálytól egész nyolcadik osztályig, valamint sok középiskolában is szerepel a tantervben a ének-zene óra, és a zenei korszakok tanításának keretében az operák is megismertethetők a diákokkal. Deák Noémi, a temesvári Bánsági Filharmónia magánénekese, a helyi Gerhardinum Római Katolikus Gimnázium zenetanára lapunknak elmondta, a kerettanterv lehetővé teszi, hogy áriák, vokálszimfonikus darabok is felcsendüljenek az osztályteremben. „Nagyrészt a pedagóguson múlik, hogy megismerteti-e a diákokat az operákkal is, vagy sem. Ha a tanárt érdekli ez a műfaj,

jár operába, akkor nagy valószínűséggel bevisz órára is operarészleteket. Egy zeneszerzőről lehet úgy tanítani, hogy csak a nyers életrajzi adatokat ismerik meg a diákok, vagy az életmozzanatait meg lehet közelíteni a zenedarabjai felől is, ez többször egyéni döntés kérdése. A tanár szerepe elsősorban az, hogy a tananyag részeként a diákokat megtanítsa értő füllel zenét hallgatni” – fogalmazott a te-

meg ugyanez a darab. De Mozart műveihez hasonlóan ugyanígy működnek a Verdi- vagy a Rossini-operák is” – részletezte.

Iránytű a könnyűzenei stílusok labirintusában

Hozzátette, mivel azt tapasztalja, hogy a mai diákoknál is úgymond „menő, ha különleges valaki, ha nem ugyanazt a zenei



Nemcsak előadásokban, hanem a kincses város zenei intézményének jeles eseményein is rendszerint fellép a gyermekkoros

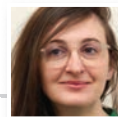
mesvári zenetanár. Szülőként is sokat lehet tenni, hogy a gyereket bevezessék az operák világába: könnyebb tematikájú meseoperák közül is lehet válogatni, a darab megnézése előtt ajánlott elolvasni a közösen a szövegkönyvet, ami megtalálható sok esetben könnyebb, mesészerű nyelvezettel is.

Kitért arra is, hogy ugyanazok a operák minden korosztály számára rejtenek érdekességeket, így szinte bármelyik osztályban taníthatóak. „Az ötödikes diákokat ugyanannyira lenyűgözi a Mozart Varázsfuvolája, mint a középiskolásokat. A kisebbeket a díszlet, a korhű jelmezek varázsolják el, de szeretnek játszani a hangjukkal például az Éj királynője áriájának staccato-részeinél, ami szépen szól gyerekhangon is. A nagyobb diákokkal a misztikum, az emberi kapcsolatok komplexitása, az örök érvényű igazságkeresés felől közelíthető

irányzatot követi, mint a környezete nagy része, vannak olyan diákjai is, akik érdeklődnek az opera iránt. „Nagyon széles a zenei stílusok skálája, amiből választhat a fiatal korosztály, és az operát sokan elvont műfajnak tartják. Azonban csak addig elvont, amíg meg nem nézünk egy Traviata- vagy Rigoletto-előadást. A fülbemászó dallamok megismerése után már nem tűnik annyira idegennek maga a műfaj sem” – mondta Deák Noémi. Rávilágított, az opera vagy bármilyen klasszikus zenei műfaj ismerete segíthet abban, hogy eligazodjanak a különböző könnyűzenei irányzatok útvesztőiben, szelektívebben válogassanak, felismerjék a minőségi dal- lamokat.

DEÁK SZIDÓNIA

dkszidonia@gmail.com



Koronakeresők: „mesebarangolás” a szentgyörgyi Hófehérke napköziben

A mese olyan lelki táplálék, amely életre szóló nyomokat hagy a gyermekben.

Kádár Annamária

Minden tanévben megemlékezünk a magyar népmese napjáról, amelyet Benedek Elek születése napján, szeptember 30-án tartanak magyar nyelvterületen. Így került sor idén is a Barangolás a népmesék birodalmában című helyi nevelési projekt megszervezésére a sepsiszentgyörgyi Hófehérke napközi otthonba járó gyerekek körében.

A sepsiszentgyörgyi helyi tanácshoz fordultunk anyagi támogatásért, sikeres pályázatunknak köszönhetően még színvonalasabban tudtuk megvalósítani elképzeléseinket és az összes csoport óvodásai (magyar és román tagozat) részt vettek a királykisasszony elveszett koronájának megkeresésében.

Óvodásainkkal két héten át barangoltunk a népmesék csodálatos világába, beutazva meseország összes zegzugát.

Idén harmadjára szerveztük meg óvodánkban a Mesebarangolást. Első alkalommal négy csoport óvodapedagógusai társultak össze, valósították meg ötleteiket, és ajándékozták meg a kis mesebarangolókat az útravaló tarisznával és jutalmakkal. Betekintve a mesebarangolás pillanataiba, és mesélve annak élményeiről, ötletünk megtetszett kollégáinknak is, így az egész óvodára kiterjesztettük a Mesebarangolást, létrehozva a Barangolás a népmesék birodalmában című helyi

nevelési projektünket. A sepsiszentgyörgyi helyi tanácshoz fordultunk anyagi támogatásért, sikeres pályázatunknak köszönhetően még színvonalasabban tudtuk megvalósítani elképzeléseinket és az összes csoport óvodásai (magyar és román tagozat) részt vettek a királykisasszony elveszett koronájának megkeresésében.

Célunk volt a magyar népmesék szeretetére való nevelés, valamint, hogy ebben az időszakban minél több értékes és lelkünknek tartalmas népmese kerüljön a gyermekek tarsolyába, ami végigkíséri őket egész életük során. Naponta megajándékoztuk a gyermekeket értékes magyar népmesével, ezáltal részesítve őket a mesehallgatás örömeinek varázslatos pillanataival, lehetőséget nyújtva arra, hogy megismerjék a meséket, és megértsék azok csodálatos üzenetét. Felkeltettük a gyermekekben a mesék iránti érdeklődést, megérettük velük és tudatosítottuk bennük, hogy a mesék csodákra képesek, valamint felhívtuk figyelmüket arra, hogy értékes kincsként használják és őrizzék a meséskönyveket. Tapasztaljuk, hogy a mai divatossá vált elektronikus világban inkább mozgóképet néznek a gyermekek, leszűkítve ezzel képzelő erejüket, fantáziájukat. Fontosnak tartjuk, hogy óvodásainkkal megszeressük a magyar népmeséket, szívesen hallgassanak magyar népmeséket, ezáltal is bővítve belső képi világukat, szokássá tegyük a mindennapos mesehallgatást és meseolvasást, ami segíti személyiségük egészséges fejlődésében, csodálatos anyanyelvük fejlesztésében, szókincsük gyarapodásában, megvédve így törekény kicsi lelkivilágukat az oly gyorsan terjedő és bekebelező „digitális drogtól”. Mi, óvónők a gyermekekkel játékosan világítunk rá a népmesék

értékeire, azok megismerésére, éppen ezért a mindennapos mesélés utáni játék öröme lehetőséget nyújtott a gyermekek számára a népmesék mélyebb feldolgozására, a mesehősökkel való azonosulásra, próbatételek megoldására, akadályok legyőzésére, valamint a jó jutalmának elnyerésére. Megfelelő eszközök felhasználásával biztosítottuk a napi élménynyújtó tevékenységeket,

Betekintve a mesebarangolás pillanataiba és mesélve annak élményeiről, ötletünk megtetszett kollégáinknak is, így az egész óvodára kiterjesztettük a Mesebarangolást, létrehozva a Barangolás a népmesék birodalmában című helyi nevelési projektünket.

melyek jelképesek, könnyen kezelhetőek, valamint varázslatos erővel bírtak. Sokat játszódtunk, sok élményben volt részük a gyermekeknek a két hét során, hiszen igyekeztünk mindazzal részesíteni és megajándékozni, amit a népmesék nyújtanak. A játékos tevékenységek során észrevétlenül ismerték meg, sajátították el a mese fontosabb jellemzőit: a mese kezdő- és záróformuláit, mese témáját, fordulatait, szereplőit, helyszíneket, varázsszerepeket, a mese kimenetelét és végkifejletét. Az óvodások kis meseíróvá válva mesét szőttek, majd megfestették, megrajzolták a csodálatos királykisasszonyokat és királyfikat, koronákat és bábozat készítettek. Ki-ki a saját kedvenc mesehősének szerepébe

bújva játszhatott és élhette át a mese nyújtotta örömeiket, varázslatokat.

A Meseösvényünk végigjárásával a gyermekeknek maradandó élményben volt részük. Meggyőződésünk, hogy

**Az égig érő fa lombjai
közt levő lángból maguk-
kal vitték a parazsat, a
nagy veremben megta-
lálták a királykisasszony
koronájáról leesett tuli-
pánokat, átkeltek a sötét,
sűrű erdőn és jutalmuk
egy bátorságkő volt.**

emlékezetes marad számukra a mesebarangolás tapasztalata, a hét próbatétel sikeres teljesítése, ahol nemcsak segítőkészségükről, hanem ügyességükről,

kitartásukról, eszességükről és bátorságukról is bizonyítottak. Útnak indulva a koronáért, miután meghallgatták és megfogadták öreganyám tanácsait, minden kis óvodás, félelmét legyőzve, bátran, magabiztosan, a „hamuban sült pogácsával” a tarisznyában állták ki a próbatételeket, és gyűjtötték össze a feladatok elvégzéséért járó jutalmukat. Az égig érő fa lombjai között levő lángból magukkal vitték a parazsat, a nagy veremben megtalálták a királykisasszony koronájáról leesett tulipánokat, átkeltek a sötét, sűrű erdőn, és jutalmuk egy bátorságkő volt. Megtalálták és megtöltötték a kiszáradt kutat az élet vizével, amiből magukkal is vittek egy üvegecskével, ügyesen választoltak a bölcsék kérdéseire, amiért igazgyöngyöt kaptak, segítettek a királykisasszonynak kiválogatni az összevegyített magocskákat, és magukkal vihették az aranydiót, majd az óriások birodalmához érkezve egy mocsáron kellett átkelniük egymás kezét fogva, egymást segítve, hogy megérkezzenek a világ végére, ahol

megtalálták a gonosz boszorkány által egy nagy, kopott bőröndben elrejtett királykisasszony koronáját. A szóbeli dícséret és emléklap mellé – akárcsak a népmesék hősei – minden óvodás megkapta egy batyuban saját méltó jutalmát is a hamuban sült pogácsával együtt, amit büszkén vettek át és vittek haza.

Hisszük, hogy kéthetes lelki táplálékunk valóban életre szóló nyomot hagyott óvodásainkban, kellemes élményekkel gazdagodtak, amelyre szívesen emlékeznek vissza, és felnőttként is pozitív viszonyulásuk lesz a népmesékhez. Köszönettel tartozunk Sepsiszentgyörgy helyi tanácsának, hogy idén is támogatta Mesebarangolásunk sikeres megvalósítását.

A szerzők sepsiszentgyörgyi óvodapedagógusok, a projekt koordinátorai és felelősei.

**BEDŐHÁZI EMESE-ARANKA
VASILE ÁGNES**

Mit „tud” pszichológiai szempontból a népmese?

A népmeséknek a szórakoztatáson és a játékban való szerepükön túl típusuktól függetlenül van olyan többlettartalmuk, melynek lélektanilag is nagy jelentősége van. A mese gyökerei a különféle elméletek szerint lehetnek álmok, az archaikus lelki minták, a társadalmi és történelmi események, vagy a mítoszok, de pszichológiai szempontból mind ugyanarra az eredményre vezet: a mese a lélek mélyén, múltban gyökereznek, érlelődtek, csiszolódtak, és így, ami fennmaradt, az általános, közös, lényeges és fontos a léleknek [kortól függetlenül]. Így azt mondhatjuk, hogy a mese egy forrás, lehetőség olyan folyamatok követésére, megélésére, tanulására is, melyek a tudattalan mélyével kapcsolatosak, és hozzátartoznak életünkhöz. A mese lehetséges lélektani funkciói: feszültségcsökkentés vágyteljesítés és humoron keresztül, nevelési célok megvalósítása – tanulságok, információk átadása által, önismeret növelése, problémamegoldás javítása – új lehetőségek és megoldásmódok felvetésével, valamint személyiségfejlesztés – archaikus problémahelyzeteket érintve megoldásokat kínál, lelki fejlődésutakat ír le.

A mese lehetőség, szimbolikus formában hordozza az üzeneteket, amelyeket munkával, belső odafigyeléssel fejthetünk meg a magunk számára. A lélekkel kell egybeennünk a jelet és a jelentést, a szétválasztottból egészet alkotnunk, és a több értelmezhetőségi lehetőségéből, feldolgozási mélységéből az egyénit, a számunkra akkor és ott érvényeset megtalálunk. A szimbólummal való munka azáltal, hogy az objektív értelemadás helyett szubjektív élményeket, érzéseket is mozgósítva munkára fogja a lelket, egyénivé teszi az értelmezést is – bizonyos mértékben. Ha a hallgató beleéli magát a saját meséjébe, a mese élővé válik, és a hallgató értelmezheti, használhatja a számára aktuálisan leginkább szükséges módon, a történetből belső történet, metatörténet válik (Szőnyi Magda). A beleélés szerepe a mese újraalkotásában és hasznának élvezetében elsődleges. Azáltal, hogy a mese „csak” lehetőség, szabadságot is ad a hallgatónak, hogy jelenlegi állapota, lehetőségei és szükségletei szerint „használja” a mesét. Így egy olyan személyre szabottságot ér el, mely szándékosan, direkt módszerekkel nem megvalósítható.

A mese a biztonság érzését is nyújtja, egyrészt, mert nem kényszerítő jellegű. „csak” csábít, csal a világába, másrészt, mert a világa messze van, „az Óperenciás-tengeren túl” vagy valahol a távoli múltban, egyszer valamikor. Tovább növeli a biztonság érzését a mese tartalma, a mindig jó vég és a mesén belüli íratlan szabályszerűségek, amik az ismeretlen mesével szemben is bátorrá tesznek. Ez a biztonságérzés már önmagában is megnyugváshoz vezet, ami a belső rendeződést segíti elő, de mindenképpen alapot teremt a mese (egyéni) üzenetének befogadására.

A népmesék a kontrasztos, hihetetlen eseményekkel, szereplőkkel, a határtalan lehetőségek világának csábításával alkalmassá teszik a lelket arra, hogy megnyíljon az új lehetőségek, ismeretek előtt, és hogy elég erős és bátor legyen szembeállni és befogadni az újat. Mind ezt természetesen csak akkor, ha megfelelő módon kerülnek a hallgatóval kapcsolatba.

Stiblár Erika magyarországi szakpszichológus, relaxációs és szimbólumterapeuta, meseterapeuta írása a Népmese.hu-n olvasható

Nem figyel, folyton nyüzsög a gyerek – mindennapi küzdelem az ADHD-val

Napjainkban sokszor hallhatjuk, hogy a régi időkben csak „jó” és „neveletlen” gyerekek léteztek. Ez utóbbira hamar találtak megoldást a pedagógusok egy kis szigorral, testi fenytéssel. Mostanában egyre több tanítótársamtól hallok, hogy a gyerek nem figyel, folyton nyüzsög, mindennel foglalkozik, csak azzal nem, amivel kellene, nem lehet rá semmivel sem hatni. Együttérzek velük, ugyanis ahogy telnek az évek, az én osztályomban is egyre inkább egyértelművé válik, hogy van olyan gyerek, akire sokan azt mondanák, főleg a régi korszak pedagógusai, hogy „jó neveletlen”. Először az én fejemben is ez a gondolat fogalmazódott meg, majd az, hogy ez a gyerek csak bosszantani akar engem, viszont gyorsan rájöttem, hogy sem negatív, sem pozitív fegyelmezással, sem szidással, sem dicséréssel nem tudok hatni rá. Kezdett kicsúszni a lábam alól a talaj, ugyanis ilyent még nem tapasztaltam, hogy ne találjam meg azt a fegyelmezési, motivációs technikát, amivel hatni tudnék erre a gyerekekre is.

„Türelmesebbnek kell lennem”

Nem hagyott nyugodni a dolog, ugyanis az órák megtartása egyre nehezebbé vált, türelmem pedig fogytán volt. Tudtam, hogy mindenképp beszélnem kell a szülővel, akik a dolgot megkönnyítve együttműködnek, őszinték voltak. Megbeszélve az otthon és iskolában tapasztaltakat, közösen megállapodva úgy döntöttünk, hogy szakember segítségét kérjük. A folyamat alatt egyre többet kutakodva kezdtem rájönni, hogy nem a neveletlenség áll a háttérben, és nem is direkt bosszant engem a gyerek, hanem teljesen más dolog áll a háttérben. A szakember felméréséből is kiderült, hogy a figyelemhiány az okozója mindennek. A gyerek ADHD-val küzd. A figyelemhiányos hiperaktivitás-zavar neurológiai természetű, veleszületett vagy fejlődési rendellenesség, melynek vezető tünete



FOTÓ: PIXABAY.COM

A figyelemhiányos hiperaktivitás-zavar megfelelő terápiával lecsendesíthető

a figyelemzavar, káros tünetei a hiperaktivitás, feledékenység és a gyenge impulzuskontroll. Magyar megfelelője: szétszórtság nyüzsgéssel vagy anélkül.

Mostanában egyre több tanítótársamtól hallok, hogy a gyerek nem figyel, folyton nyüzsög, mindennel foglalkozik, csak azzal nem, amivel kellene, nem lehet rá semmivel sem hatni.

A nehézség forrását megértve, a szülőkel egy újabb sikeres konzultáció után, az alagút közepén éreztem magam, de a fényt még nem láttam a végén. A gyereket az orrom elé ültetve, folyamatosan figyelve,

cselekedeteit, szociális kapcsolatait elemezve, egyre többet olvasva és a fejlesztő pedagógussal, pszichológussal beszélve, egyre több információt gyűjtöttem, és kezdett megfogalmazódni bennem néhány gondolat. Türelmesebbnek kell lennem, és sok helyzetben nekem kell alkalmazkodnom a gyerekekhez, többször külön kell figyelmeztetnem egyes dolgokra. Ha mozgásos feladat van, esetleg szükségem van segítségre a tábla törlésében, füzetek kiosztásában, kérjem meg őt, mivel ez által is megmozdulhat a helyéről. A feladatok mennyiségén is csökkentenem kell, és nem azért, mert nem lenne jó képességű, hanem mert gyakran elgondolkodik, elbábrál valamivel, ami miatt lemarad. A lemaradás gyors behozása miatt nagyobb a hibaejtés lehetősége. Ami érdekes volt számomra, hogy különösen jó képességű ez a tanuló, sokszor tapasztaltam, hogy olyan, mintha más világon lenne, mégis, ha felszólítottam, egyből helyesen tudta a választ.

Talán figyel, még ha mással is foglalkozik

El kell fogadnom, hogy annak ellenére, hogy mással foglalkozik, nézelődik, talán figyel arra, amit magyarázok. A saját feladataimat elkönyvelve, az osztálytársak viselkedésére is kellett koncentrálnom, ugyanis ők is észrevettkék, hogy a társuk valamiért más, mint ők. Nem mindig tudtak megfelelően viszonyni hozzá, hisz sok tanórán a gyerekek bekiabált valamit a csendet megzavarva, esetleg a feladat közben bámulta a kék eget, így lemaradván ismét megzavarta a munkafolyamatot. Sokszor szünetben egyedül futkározott, szökdeczelt, kapálózott, aminek miertjét a többi gyerek sem értette. Többször a figyelem középpontjában szeretett volna lenni, nem feltétlenül dicséretre méltó viselkedéssel.

„Féltem, hogy barátok nélkül marad”

Féltem, hogy barátok nélkül marad, ugyanis sokszor szívesebben dolgozott, játszott egyedül, mint társaival, amit azzal magyarázott, hogy a társai nem akarják azt játszani, cselekedni, amit ő szeretne. A megoldásokat keresve, egyre több tanórán dolgoztam fel akár mese által az egymás, a másság elfogadásának fontosságát, többször dicsértem meg a tanulót, ha valakinek segített, jót tett, de a társait is, ha viszont segítettek. Több csapatjátékot, csoportos mozgásos játékot játszottunk, ugyanis ezekben a feladatokban mindent beleadtam, akkor is, ha össze kellett működnie valakivel. Folyamatosan dolgozunk együtt azon, hogy egymást elfogadjuk, és a társaink jó tulajdonságaira koncentrálunk, meg-lássuk egymásban az értéket. A szülei heti rendszerességgel viszik sportolni, ahol kiélheti mozgásigényét, ezzel segítve az iskolai élet mindennapjait. Folyamatosan beszélgetnek a gyerekekkel az érzéseiről, vágyairól, nehézségeiről.

Nagyon jó, ha szülő is segít

A folyamatban fél siker az, hogy a szülők partnerek a nehézségekben is, ugyanis legtöbb szülővel, ha a pedagógus beszít valamilyen negatív nehézséget, helyzetet a gyerekről, egyből ellenszenvessé lesznek, nem akarják észrevenni a problémát, nem akarják belátni, hogy lehet a pedagógusnak igaza van, létezik a

nehézség. Inkább a tanítót/ tanárt okolják nem figyelve arra, hogy a mindennapokban a gyerek otthon hogyan viselkedik, hogyan tanul. Sokszor azért elutasítóak a szülők, mert ugyan érzékelik a nehézség jelenlétét, szégyellik, félnek, hogy az iskolában mind a tanulásban, mind pedig a gyerek a szociális kapcsolata-

jól kezelhetővé válik. Persze ehhez nem elég a gyermekpszichológus, pszichiáter szakember munkája: a terápia akkor lesz teljes és sikeres, ha a szülő messzemenően együttműködik a szakemberrel, és az otthon végezendő feladatok elvégzésében segíti, támogatja gyermekét. A tolerancia jelentősége kulcsfontosságú.



FOTO • PIKABAY.COM

A figyelemhiányos hiperaktivitás-zavar esetében nagyon sokat segít, ha a felnőtt – a szülő és a pedagógus – együttműködve, megfelelően, türelemmel kezeli a gyermeket

iban hátrányt szenved: rossz minősítéseket fog kapni, megszegyenítve lesz, kikacagják, nem fognak vele játszani a társak. Az iskola az a hely, ami a gyerek második otthonát képezi, ahol a pedagógus a szülő helyettese. Nem cél a tanító/ tanár részéről az, hogy a gyerek kudarcokat éljen át, rosszul érezze magát, tanulási nehézségei legyenek, vagy épp ki legyen közösítve. Épp ezért szükséges, hogy a szülővel meg legyen beszélve a felmerülő nehézségeket, akkor is ha ezek apróságok, vagy épp komoly gondok. Ha kialakul a hármasszövetség: pedagógus, gyerek, szülő, és ha szükséges, szakember munkájának közrejátszásával, sikerek, eredmények, fejlődések érhetők el.

A figyelemhiányos hiperaktivitás-zavar nem eltüntethető, nem lehet ki-gyógyulni belőle, ugyanis nem betegség. Jó hír, hogy az ADHD megfelelő terápiával lecsendesíthető, és a gyermek

A szülői együttműködés mellett az is fontos, hogy a felnőtt ne essen kétségbe, amiért a gyermeke ADHD-s. A pánik helyett higgadtan, mérhetetlen türelemmel forduljon gyermeke felé, azzal segít a legtöbbet. Azzal erősíti magát anya, apa, a pedagógus, hogy terápiával a helyzet sokat javulhat.

„A legnagyobb ajándék, amit gyermekednek adhatsz: az elfogadás. Ne hasonlítgasd! Ösztönözd. Dicsérd. Szeresd. Ez számára az a lelki táplálék, amitől kivirágzik majd.”

A szerző a székyudvarhelyi Orbán Balázs Általános Iskola pedagógusa.

MIHÁLY GYOPÁR-
HENRIETTA
gyopar186@gmail.com



Viselkedés viselkedést szül – a kiközösítéstől a verekedésig (1.)

Napjainkban a rohanás, a pénzhajszolás elsődleges elfoglaltsága a legtöbb embernek. Mindenki türelmetlen, ideges, siet valahová. Nincs idő egymásra, nincs idő a gyerekekre, nagyok az elvárások és az igények. Reggel sietünk az óvodába, majd az iskolába, délutánonként a külön programokra, aztán haza leckét írni. Túlhajszoljuk önmagunkat és gyermekeinket is. A 2000-es évek eleje óta egyre több figyelem irányul a bántalmazás, széles körben az angol kifejezéssel elterjedt bullying, azaz a megfélemlítés jelenségére, amely egyre gyakoribbá vált, főként mivel az online világ térhódításával új terepen is zajlik ez a dolog. A virtuálisan zajló bullying inkább a tizenévesekre lehet jellemző, de a megfélemlítés valós térben az iskolákban, sőt az óvodákban is megjelenhet.

A szakirodalom szerint a bullying kifejezésnek nincs egészen pontos magyar megfelelője, leginkább a kortárs bántalmazással, iskolai erőszakkal szokás azonosítani, de a módszeres székálás, szívatás, alázás, hatalmaskodás is beletartozik. A jelenség lényege, hogy egy vagy több egyén, gyerek úgymond kipécéz valakit, akit módszeresen és tartósan bántalmaz valamilyen formában. A bullying tehát nem egyszeri esetet jelent, és nem más-más személyekre irányul a szándékos bántalmazó viselkedés, hanem tartósan fennáll egy, maximum két egyén irányába.

Tulajdonharc és akadályoztatás az óvodában

Már óvodáskorban van létjogosultsága a bullying vizsgálatának, bár több szempontból különbözik az iskoláskori bullying jelenségétől. Például már az óvodás korosztálynál megjelenik a fizikai bántalmazás mellett a verbális és kapcsolati forma, de alacsonyabb a szerepek stabilitása, különösen az áldozati szerep vonatkozásában. Óvodáskorra az

agresszió leggyakoribb kiváltó oka a már korábban is nehézségeket okozó tulajdonharc, a játéktárgyak megszerzése és megtartása, valamint az akadályoztatás. De emellett megjelenik a versengés, a társak közötti konfliktusok, a vélemények különbözősége vagy éppen a figyelemszerzés vágya mint potenciális agressziót szülő helyzetek. A bullying fogalmát el kell különíteni a társak közötti civakodástól, konfliktusoktól és más agresszív megnyilvánulásoktól. Az óvodások viselkedésének sajátosságaként érdemes megemlíteni a viszonylag gyenge önkontrollt, alacsony toleranciaszintet, a vágyak késleltetésének nehézségét, valamint azt is, hogy még nem teljesen sikeres az érzelmek, problémák verbális kifejezése sem. A kisebb gyerekek kevésbé tudják egyértelműen kifejezni a bántalmazással kapcsolatos

Az agresszív viselkedés mögött egyéni jellemzők – például temperamentum, személyiség, illetve családi hatások, tapasztalatok állhatnak.

tapasztalataikat és verbalizálni segítség iránti igényüket. Mindez csökkenti a jelenség azonosításának lehetőségét, így könnyebben marad rejtve a folyamat.

Általában erősebb és idősebb a bántalmazó

A bántalmazásnak három fő típusa van: a fizikai, a verbális és a kapcsolati vagy pszichológiai. A fizikai bántalmazás irányulhat személyekre (pl. verekedés, karmolás, harapás, lökés stb.) vagy tárgyra (pl. mások tárgyainak rongálása, eltulajdonítása). Óvodás korban ez forma a leggyakoribb, a kontrollfunkciók fejlődésével azonban előfordulása csökken. A verbális bullying mások

ismétlődő gúnyolását, kinevetését, fenyegetését és csúfolását foglalja magában. A gyermek verbális készségeinek fejlődésével ez a forma gyakoribbá válik az életkor előrehaladtával. A kapcsolati, más néven pszichológiai bullying az áldozat kiközösítését, kirekesztését, a közös játék elutasítását jelenti, de ide tartozik a főnökösödés, zsarolás, továbbá egy specifikusan óvodai megjelenési forma is, a szerepjáték során azonosítható nemkívánatos szerepbe kényszerítés. A bántalmazók általában erősebbek, idősebbek áldozataiknál, és kihasználják a hatalmi különbségeket dominanciájuk megerősítésére. Az agresszív viselkedés mögött egyéni jellemzők – például temperamentum, személyiség, illetve családi hatások, tapasztalatok állhatnak. Utóbbi lehet, ha bántalmazó, elhanyagoló a család, vagy éppen túl engedékenyek a szülők, esetleg bizonytalan/nehez az élethelyzetük. Amennyiben ez a mintázat a proszociális viselkedés hiányával párosul, kortársai jobbra elutasítják az ilyen elkövetőt.

Célpont lehet a szemüveges vagy túlsúlyos gyerek

Az óvodai bántalmazás egyik kulcsszereplője a bántalmazás célpontja. A vizsgálatok feltárták, hogy az áldozatok általában fiatalabbak és fizikailag is gyengébbnek tűnnek, szorongóbb gyerekek, gyengébb problémamegoldási készséggel rendelkezők. Megfigyelhető rajtuk valamilyen „átlagostól eltérő” külső jegy (pl. szemüvegesek vagy túlsúlyosak), de mozgáskoordinációjuk és szociális készségeik alacsonyabb színvonalra miatt is „kilóghatnak” a társaik közül. A szorongás, alacsony önértékelés vagy éppen a magány kifejezetten sérülékennyé, visszahúzódóvá és kiszolgáltatottá teszi őket. Ahogy népszerűtlenségük növekszik (illetve ezzel párhuzamosan önbecsülésük csökken), úgy válnak egyre gyakrabban áldozattá,

és fordítva. Mivel az agressziót általában nem viszonozzák, ezért passzív áldozatoknak is hívják őket. Náluk is nagyon sokat számít az is, hogy jelzéseikre a környezetükben lévő felnőttektől, szülőktől és pedagógusoktól milyen reakciókat kapnak: ha inkább elutasítást vagy elbagatellizálást, akkor könnyebben benne is ragadnak ebben a szerepben, hiszen azt tanulják meg, hogy nincs értelme segítséget kérni.

Ki kel az áldozat védelmére?

Az áldozat védelmére kelhet a „védő”, barátkozhat vele a „vigasztaló”, vagy megjelenhet aktív békéltető szerepben a „mediátor”, vagyis a közvetítő, aki segítséget kérhet a felnőttektől is. Emellett lényeges szerepe van a „kívülállónak”, aki passzívan szemléli az előtte zajló eseményeket. A bullying szituációban mindenki érintett, mivel a szemlélőkből különböző érzelmeket vált ki – ilyen például a félelem, szomorúság, büntudat. A bántalmazás tehát a gyermekek számára erős stresszforrást jelent.

A kapcsolati, más néven pszichológiai bullying az áldozat kiközösítését, ki-rekesztését, a közös játék elutasítását jelenti, de ide tartozik a főnökösödés, zsarolás, továbbá egy specifikusan óvodai megjelenési forma is, a szerepjáték során azonosítható nemkívánatos szerepbe kényszerítés.

A proszociális szerepek (védő, vigasztaló, mediátor) és az ellenséges, probullying (bántalmazó, csatlós, támogató) szerepek negatív viszonyban állnak egymással, és már korai életkorban kialakulhatnak. Az ellenséges szerepek negatív, míg a proszociális szerepek pozitív kapcsolatban állnak az empátiával az észlelt énhatékonysággal, valamint az érzelmek felismerésének, szabályozásának képességével rizikófaktorok, melyek a bullying kialakulásához hozzájárulhatnak.



FOTÓ: PIXABAY

Már az óvodás korosztálynál megjelenik a fizikai bántalmazás mellett a verbális és kapcsolati forma

A pedagógus mint „jó példa”

A megfelelő mennyiségű játékeszköz, továbbá a pedagógus mint „jó példa” aktív jelenléte, közelsége, a szervezett csoportjátékok mind csökkentik az agresszív viselkedés kialakulását.

Óvodáskorban megfigyelték a pszichoszomatikus tüneteket (pl. hasfájás), a depresszív állapot, valamint az óvoda elutasításának megjelenését.

Az óvodapedagógusok beavatkozása a közösség minden tagja számára minzt nyújt pozitív kapcsolatok terén, és a gyengébbek védelmének, a befogadásnak és a közösség minden tagjára kiterjedő felelősségvállalásnak a normáját

erősíti. A bullying prevenciója tehát már óvodában elkezdődhet, amikor a bántalmazó viselkedést először próbálgatják a kortárs közösségbe kerülő gyermekek, és amikor ennek hatékonyságával, elfogadottságával kapcsolatban először tapasztalatot gyűjtenek.

(Cikkünk befejező részét következő lapszámunkban közöljük)

A szerző a sepsiszentgyörgyi Kőrösi Csoma Sándor napköziotthon óvopedagógusa.

PÜNKÖSTI HAJNALKA

punkostih@yahoo.com



Iskola másként – színházi bűvölet Nagyváradon

Iskola- és pedagógusfüggő is, hogy milyen alternatív programokon vettek részt a diákok az Iskola másként héten október végén. Számos nagyvárad-i iskolacsapat látogatott el a Szigligeti Színházba, hogy belessen a kulisszák mögé. Megtudhatták többek közt, mi történik, ha egy színész elfelejti a színpadon a szövegét, honnan irányítják a fényeket, mit csinál egy ügyelő. Bozsódi-Nagy Orsolya, a színház irodalmi titkára fogadta a látogatókat, mint kifejtette, élénken érdeklődnek a fiatalok a „színház-varázslat” iránt. Az Iskola másként hét

Szerencsére viszonylag sok „haladó” színházba járó magyar fiatal van a városban és a megyében, hiszen a Szigligeti Színház hagyományosan évadról évadra bérletet kínál az általános- és középiskolások számára.

keretében a gyerekek bejárhatták a színpadot, bekukantathattak az öltözőkbe, és bármit kérdezhettek arról, hogy mi hogyan történik a színházban. „Alapvetően a pedagógus – tanító, osztályfőnök – szokott megkeresni bennünket. Mi ezt nem hirdetjük külön, az elmúlt években már magától elment a híre, hogy van ilyen lehetőség. A gyerekeket általában – ha járnak színházba, ha nem – már a díszes bejárati előcsarnok elvarázsolja, de főleg az érdekli őket, hogyan is működik egy színház belülről” – mondta el Bozsódi-Nagy Orsolya. A nagyvárad-i színháznak mint műemlék épületnek a látogatása egyébként az év bármelyik szakában lehetséges, bevezetik az érdeklődőket a Fellner és Helmer tervezte színház-épület szépségeibe. „A fő különbség,



hogy az Iskola másként esetében egy részt nem számítunk fel látogatási díjat az osztályok számára, mert tulajdonképpen színházi nevelési programnak tekintjük azt, hogy eljönnek hozzánk” – mondta Bozsódi-Nagy Orsolya. Hozzátette, a város magyar iskoláinak és magyar tagozatainak többségéből járt már náluk egy vagy több osztály, az Ady ötödikesei voltak az elsők, de más osztályok is érkeztek, elsőtől tizenketedikig. „Szerencsére viszonylag sok

„haladó” színházba járó magyar fiatal van a városban és a megyében, hiszen a Szigligeti Színház hagyományosan évadról évadra bérletet kínál az általános és középiskolások számára, az ennél kisebbek pedig a Lilliput Társulat gyermek- és ifjúsági, illetve báb-előadásait nézik óvodai vagy iskolai csoportjukkal, osztályukkal” – fejtette ki Bozsódi-Nagy Orsolya.

MAGYAR KÖZOKTATÁS

Újjászületett a székely nemzet örökségének otthona

Megnyílt október végén a felújított Székely Nemzeti Múzeum, amely négy év után ismét tárt kapukkal várja látogatóit. A sepsiszentgyörgyi közgyűjtemény újranyitási ünnepségén hazai és magyarországi meghívottakat, intézményvezetőket, valamint a nagyközönséget várták a Kós Károly által megálmodott múzeumépületbe.

„Olyan múzeumot szeretnénk, amely nemcsak az észhez, hanem a szívhez is szól. Amely nemcsak az ide betérő egyéneket, hanem az egész erdélyi magyar közösséget élteni, mégpedig úgy, hogy a velünk egy országban élő polgártársainknak is korrekt nézőpontra alapuló élményt és tanulságot nyújtson” – köszöntötte az egybegyűlteket Vargha Mihály múzeumigazgató, kiemelve, hogy a munka dandárja még hátravan, hiszen a felújított múzeumot olyan tartalommal kell megtölteni, amelynek érvényes üzenete van helybeliek, idelátogatók számára egyaránt.

Tamás Sándor, a Kovászna Megyei Tanács elnöke ünnepi beszédében azt hangsúlyozta, Kós Károly mesteri módon tudta megragadni, besűríteni ebbe az épületbe szülőföldünk erőterének esszenciáját, a székelyföldiséget. „Ez a hely a székely nemzet örökségének, mindennapjainak, életművének, születésének és dicsőségének otthona – és még annál is több: a székelység megmaradásának szentélye. Itt van minden, ami a székely nép múltjában erős volt, jelenében büszke táptalaj, jövőjének építő forrása” – fogalmazott Brendus Réka, a Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkárságának főosztályvezetője. Székely István, az RMDSZ társadalmi kapcsolatokért felelős alelnöke Kelemen Hunor, a szövetség elnökének üdvözlését tolmácsolta. Mint mondta, Székelyföld elkezdett magára találni, összerdélyi feladatokat vállalni, és megfogalmazza a székely anyország kifejezést.



A szentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum ikonikus épületét Kós Károly tervezte

FOTÓK • VARGYASILEVENTE

A látogatókat a Székely Nemzeti Múzeumban két új szemléletű és a témákat újszerűen tálaló kiállítás várja. A Magyar Génusz Program által támogatott tárlat, a Génuszok a hősök mögött a háromszéki önvédelmi harc megszervezését közösségi szempontból vizsgálja. Nemcsak megjeleníti a szabadságharc háromszéki eseményeit, illetve a hadiipar megszervezését, hanem a forradalom hátszágának történetét, a hősök

mögötti hétköznapi gényusokat, az önfeláldozó módon megnyilvánuló közösséget, a női szerepeket is kidomborítja.

A Székely Nemzeti Múzeum épület-együttese és a hozzátartozó dendrológiai park felújítási munkálatait európai uniós pályázatból és saját költségvetéséből finanszírozta a Kovászna Megyei Tanács.

B. L. J.

Több mint 200 diák: bővült a Nyilas Misi-ösztöndíjasok száma

Újabb tizenkét ösztöndíjas csatlakozik a Nyilas Misi Tehetségtámogató Egyesület programjához, melyben már több mint 200 diák vesz részt – közölte október végén a kolozsvári székhelyű nonprofit szervezet. Amint közleményükben olvasható, most is olyan, szociálisan hátrányos helyzetű tanulók pályázhattak, akik iskolai eredményeikkel bizonyították tehetségüket és szorgalmukat.

A már felvett tizenkét új ösztöndíjas közül négy Kovászna, kettő-kettő Bihar, Brassó, Hargita, illetve egy-egy Kolozs és Máramaros megyei, hárman 7. osztályosok, négyen nyolcadikosok, ötven 9. osztályosok. Az idei pályázók közül további 43 tanuló várja, hogy az

A támogatók száma jelenleg több mint 300. Vannak, akik csak résztámogatást tudnak vállalni, de van több olyan támogató is, aki egyszerre több ösztöndíjat biztosít. A tavalyi tanév során például újabb támogatók jelentkezésével az első kör után a második, illetve harmadik körben további harminchat pályázót értesített az egyesület arról, hogy lehetősége nyílt az ösztöndíj folyósítására. Hogy ez most is lehetővé váljon, egész évben várják támogatási összegek felajánlását. Bárki támogató lehet, aki vállalni tudja legalább az évi nagyjából 2000-2500 lejes összeg biztosítását. Jelentkezni a Nyilasmisi.ro honlapon kialakított felületen lehet.

Amint a közleményben rámutattak, a sikeres pályázattal elnyert ösztöndíj nem csupán egy tanévre érvényes, hanem legalább érettségiig, a támogató szándékától függően pedig akár az egyetemi tanulmányok végéig. Az egyesületnek a 2023/2024-as támogatási évben a tizenkét új ösztöndíjossal együtt közel 250 ösztöndíjasa van, működésének eddigi húsz esztendeje alatt pedig mintegy 1500 tanulót támogatott. Nagy részük általános és középiskolás, de vannak közöttük olyan egyetemisták is, akiket már felsőfokú tanulmányaik előtt segítettek támogatóik.

Az egyesület honlapján található leírás emlékeztet: a tehetségtámogató program 2003-tól működik. Fő célja minél több kilátástalan helyzetben élő, erdélyi, magyarul tanuló tehetséges gyermeknek esélyt és biztatást adni a tanulásra, segíteni őket eljutni az érettségiig. A program keretében folyósított ösztöndíj egyenlő mértékben szociális és tanulmányi ösztöndíj. A nonprofit szervezet főként falusi, halmozottan hátrányos környezetben élő gyermekeket segít. A támogatás legkorábban hetedik osztályban kezdődhet, és – amennyiben a diák körülményei nem változnak – érettségiig tarthat. Feltevés a magyar nyelven való tanulás, de más szempontból a program nem tesz

különbséget a tanulók között sem felekezeti, sem etnikai tekintetben.

Az egyesület önfenn tartó – sem állami, sem egyházi, sem alapítványi támogatással nem rendelkezik – anyagi forrásai a vállalt támogatásokhoz kötöttek. Ezért

A támogató maga döntheti el, hogy személyes kapcsolatba kerül-e a családdal, amelynek gyermekét segíti. A támogatottak ugyanakkor kötelesek rendszeresen beszámolni tanulmányi eredményeikről, munkáikat, előmenetelüket és a család anyagi helyzetét az egyesület munkatársai családlátogatások során is folyamatosan ellenőrzik.

a maximális ösztöndíjat csak abban az esetben tudja biztosítani a programban részt vevő tanulók számára, ha azt a diák támogatójától megkapta, illetve, ha valamilyen forrásból időben pótolni tudja a kieső összeget. Egy tanuló ösztöndíja havonta 18 000 (1 lej 75 forint), évi szinten 216 000 forintnak megfelelő támogatást jelent. A támogató maga döntheti el, hogy személyes kapcsolatba kerül-e a családdal, amelynek gyermekét segíti. A támogatottak ugyanakkor kötelesek rendszeresen beszámolni tanulmányi eredményeikről, munkáikat, előmenetelüket és a család anyagi helyzetét az egyesület munkatársai családlátogatások során is folyamatosan ellenőrzik – olvasható a Nyilasmisi.ro oldalon.

B. L. J.

Az ösztöndíjakat zömmel elkötelezett magánszemélyek biztosítják – magyarországiak, a világ számos más pontján élők, valamint az elvárnál kisebb számban hazaiak –, olyanok, akik a pártfogásukba vett tanulóknak egyszerre nyújtanak anyagi és szellemi támogatást” – hívja fel a figyelmet az egyesület.

ösztöndíjprogramba bekerülhessen. Ez csak akkor válik lehetségessé, ha újabb támogatók jelentkeznek. Az ösztöndíjakat zömmel elkötelezett magánszemélyek biztosítják – magyarországiak, a világ számos más pontján élők, valamint az elvárnál kisebb számban hazaiak –, olyanok, akik a pártfogásukba vett tanulóknak egyszerre nyújtanak anyagi és szellemi támogatást” – hívja fel a figyelmet az egyesület.

A hamis ikra és a telepátia

Mostanában többször is az járt a fejemben, amit népszerű líceumi fizikatanárunk mondott egy múltkori időseknek tartott előadásában, ahol a tudományokról és az áltudományokról beszélt, utóbbi kategóriába sorolva egyebek mellett az asztrológiát, a homeopátiát, az akupunktúrát, a gyógynövényeket, és többek között a telepátiát is mint jelenséget azzal az indokkal, hogy ezekre nincs tárgyi bizonyíték. „Tehát amit nem bizonyíthatunk be a fizikai törvények értelmében, az mind áltudomány, hamis handabanda a sarlatánok kezében, mondta. No, de még ha sok is a sarlatán, az „áltudományok” területén, engem nem tudott meggyőzni az előadás, és mind azon morfondíroztam, hogy ezt a telepátiát, ami annyiszor előfordult velem, mégis hogyan lehetne bebizonyítani, mert ha elmondanám neki, úgysem hinné. Pedig a minap is szabályszerűen ez történt, mikor a városból hazafelé blattyogtam a latyakos sárban, és azon gondolkodtam, hogy valami egyszerű finomságot kellene csinálnom az ünnepekre. Erre csak úgy hirtelen előjött egy kép az agyamban: egy tál az ablakok között az osztályban, benne rózsaszínű pép, s rögtön bevillant a szó is: hamis ikra. Az biza, milyen finom volt, mikor 5. osztályban (annak immár negyvenvalahány éve) ezt készítettük háztartástanórán. A recept azonban sehogy se ugrott be. Emlékszem, tél volt akkor is, így ünnepek előtt, s mindenkinek ki volt osztva, hogy mit kell hozni otthonról az ikrához. Grízt, hagymát, olajat, paradicsomlevet, egyebet is biztos, de valami kimaradt az emlékezetemből, ezért nem jön össze a recept sem az agyamban, gondoltam.

A kötelező kézmosás után lányokul az osztályból ott szorgoskodtunk a háztartástanteremnek nevezett konyhában az asztalok mellett, kis kötényekben, levágott körmökkel, hajunkon kendő. A javát persze Berti néni csinálta. Ő kavarta, hogy ne legyen „bogos”. Sok mindent vittünk. Nagy volt a tál, nagy adag ikra fért bele, s a fiúkat is teljes

létszámban rászabadítottuk, de még úgyse fogyott el első nekirugaszkodásra. Aztán bekerült a két ablak közé, hogy hidegben legyen. Pár napig még tartott, de senki sem nyúlt bele egyedül.

A szemben lévő kicsi boltba nagyszünetben hozták a nyolcvanbanis kiflit. Az ablakokból az egész padosor rálátott az üzletre. Nem vártuk meg a csengést, öt perccel azelőtt kiflifelőlsünk kikérezkedett a vécére, hogy első legyen a kicsi boltban. Úgyhogy amíg más osztályosok egész szünetben sorban álltak, mi körülvevők a tálalást egy kiflidarabbal jókat kanyarítottunk a rózsaszínű finomságból. A fiúk akkor, a kínálmáció kapcsán különösen becsültek, még a verekedősök is, úgyhogy azon a héten nem volt verekedés, ráncigálás, hajhúzogató, folyosón kergetés, vécébe menekülés stb. Minden nagyszünetben, amikor megjött a kifli, kikerült a tál az ablakok közül, fel a katedrara, ahol körbe lehetett könyökölni, és mártogatni szépen csendben, szervezeten.

De jó is volt, nosztalgiáztam magamban hazafelé, ám a teljes recept nem jutott eszembe. Valami fűszer, amitől olyan finom lett, vagy pont olyan, mint az igazi ikra – egyébként akkor nem is tudtuk, milyen az igazi, mert nem lehetett kapni. Mindenesetre hiába törtem a fejemet, képzeletemben csak a rózsaszínű tál jelent meg, s mentemben aztán fel is adtam az agyam tréningezését.

Már szinte hazaértem, mikor megszörrent a telefon a zsebemben. Vitos Zsuzsa osztálytársam hívott:

– Figyelj ide, Mesike, most olyant mondok, hogy ki fogsz kacagni, mik járnak az eszemben – mondta jó hangosan, ahogy szokta. – Emlékszel-e, hogy mi az általánosban háztartástant is tanultunk?

Mondom, hogyne.

– Na, akkor emlékszel-e arra, hogy egyszer készítettünk valami rózsaszín finomságot, s betettük az ablakok közé? – taglalta nagy alaposan.

– Hamis ikra, hamis ikra, Zsuzsika – vágtam rá boldogan.

– Hát akkor nem emlékszel, mit tettünk bele, mert már egy pár napja az jár az eszemben, hogy most az ünnepek előtt meg kéne csináljam. Be finom volt, Istenem! Paradicsomlében megfőztük a grízt, aztán tettünk bele olajat is, a hagymát megreszeltük nagy könnyezés közepette, emlékszel? Aztán még kellett bele valami, de az nem akar bejönni.

– Sajnos nekem sem – mondtam, de akkor már nem is érdekelt igazából a recept, előtört egy kellemes melegség. Odaképzeltam magam Zsuzsával az osztályba, a rózsaszín tál mellé, s nem is gondoltam többé népszerű fizikatanárunk előadására. Pár nap múlva egész véletlenül (márpedig véletlenek nincsenek) találkoztunk a téren, ahol ismét az ikra volt a téma, s hogy mégis megoldódjon a rejtély, szintén egész véletlenül odakerült Balog Jutka osztálytársunk, aki ott helyben megfejtette a titkot. Teljes részleteiben emlékezett a hamis ikra receptjére, és mint mi is, sok más kellemes negyvenegynéhány éves élményre mozgalmas iskoláskorunkból.

Szóval e kis valódi mesém után, a telepátiát ne soroljátok a hamis áltudományok kategóriájába, hiszen éppen a hamis ikra bizonyította, hogy működik, hogy mindannyian rezgésben vagyunk, s hogy naponta összerendezünk, mikor egyformán gondolkozunk – ha nem vagyunk egymás mellett, akkor is. Valamiféle láthatatlan és bizonyíthatatlan, de azért létező szálak összekötnek bennünket élményeink kapcsán is az eseményekkel, s az idő is relatív, hiszen negyvenvalahány év is csak egy pillanat a világmindenségéből nézve vagy érezve. Lám, a hamis ikra milyen elevenen megmaradt bennünk, s milyen jó, hogy visszaidéződött a lelkünkben, mintha csak a tegnap történt volna.

BOGDÁN EMESE

bogdanemese@yahoo.com



Vagyok, aki vagyok. És ez elég?

Szinte rögeszmésen visszatérő téma a gyerekeknevelés valamennyi kulcshelyzetében és főleg a válságosabb pillanataiban, hogy: vajon az, aki vagyok, milyen hatást gyakorol a gyermekre? Bővebben: hogyan építi be a gyermek a saját fejlődésébe azt, amit tőlem, a szülő részéről tapasztal? Pánikos változatban: jaj, Istenem, vajon mi jót tanul tőlem a gyermekem?

ha tartósabban szomorúnak, elesettnek, idegesnek, kapkodónak, dilemmázónak, határozatlannak, elégedetlennek, mérgesnek, sírósnak lát egy-egy nehezebb időszakunkban?!

Ez legutóbb akkor merült fel, amikor nálam munkahelyváltás helyzete állt elő, tőlem teljesen független történések hatására, amelyben tehetetlennek éreztem magam, a biztonságunkat

pedig veszélyben. Leám érzékelte, hogy ez a helyzet most más, mint azok, amelyekben egy jó poénal el tudtuk ütni az átmeneti rossz hangulatot és kedvetlenséget. Észrevette rajtam a drasztikus változást, azonban koránál fogva és állapotomból kifolyólag sem tudtam elhalmozni részletekkel, egyfelől azért, hogy ne vonjon le drámai következtéseket ezekből, másfelől meg min-



Lea temperarajza a fent leírt válsághelyzetről



Utazó hercegnő

Nos, ez a gondolat és annak számtalan formája ott kattogott anyai agyamban már kezdetektől, azonban akutabb változataiban akkor jelentkezett, amikor a gyermekem már az árnyaltabb szóbeli véleményformáláshoz felnőtt, és elkezdte kérdezgetni, hogy „Anyá, te most miért/hogyan/mit?” Ezek a kérdések pedig közvetlenül vonatkoztak arra, amilyenek engem különböző élethelyzetekben látott, megtapasztalt... Elkerülhetetlen, hogy a gyermek kérdéseivel egy időben az ember, aki szülő, rá ne kérdezzen saját magára és a felelősségére: mi történik benne, mit gondol,

A válsághelyzetünk pedig akkor tetőzött, amikor ugyanazon a hétvégén, egy kirándulás alkalmával Lea leszedett egy „gyönyörű” kikericsset, amelyről nekem nem ugrott be hirtelen, hogy mérgező, csupán annyi, hogy védett növény...

dig is igyekeztem figyelni arra, hogy ne terheljem olyan részletekkel, amelyek csupán felnőttre tartoznak, annál is inkább, hogy nincs másik felnőtt a háztartásban, így meg az ember lánya hajlamos... Áthidaló megoldásként kitaláltam rengeteg közös pótcselekvést – vásárlást, rajzolást, zenehallgatást –, azonban mindez csupán ideig-óráig tudta visszaállítani az egyensúlyunkat. A válsághelyzetünk pedig akkor tetőzött, amikor ugyanazon a hétvégén, egy kirándulás alkalmával Lea leszedett egy „gyönyörű” kikericsset, amelyről nekem nem ugrott be hirtelen, hogy mérgező,

csupán annyi, hogy védett növény... Hétfőre már a torka is fáj, ami nálam aztán végérvényesen beindította a lavinát, még ha nem is volt épp mérgezésre utaló tünet. Éreztem, hogy mindent, amit addig tudtam és gyakorlatba ültettem a családi válságkezelés terén, összedőlt, akár egy kártyavár, és egyszerűen képtelen vagyok a „minden” hatása alatt épkezláb stratégiát gyártani a szinten maradáshoz. Szülői, családfenntartói és kommunikátor szerepemben egyaránt eljutottam a falig.

Úgyhogy igenis: elég, ha „vagyok, aki vagyok”, még akkor is, amikor ezt nagyon nehéz elhinnem. Szoktam is mondani gyermekemnek a kétely pillanataiban: „cicusom, anyád ilyen: olykor harcos, máskor vicces, és van, amikor morcos és rossz kedvű, helyenként kiabálós.

Nos, ilyenkor kell mélyeket lélegezni és ideiglenesen túlzásba vinni egy kézenfekvő sporttevékenységet, ami nálam jó ideje a futás, mert csupán ezektől a lépésektől lehet várni valamely megoldást vagy legalább iránymutatást. Ekkor kezdtem el tisztázni magamban újfent azt is, hogy „vagyok, aki vagyok”, illetve az átmenetileg mély válságban fontosnak látni azt, hogy a problémamegoldással is valahogy példát mutassak a gyermekemnek. Ilyenkor lehet rendet rakni a kompromisszumok között is: melyek tartoznak a „még igen”, és melyek a „már nem” kategóriába. Az időleges nagy megalkuvásoknak nincs helyük, mert akkor ismételtten nem tudnék az az anya lenni, aki szeretné maradni a gyermekemnek azzal a címszóval, hogy „látod, Lea, ez is egy lehetséges út”. Rá kellett jönnöm, hogy nem minden kínálkozó út olyan, amelyet emelt fővel vállalni tudnék a gyermekem előtt. S ha előtte nem, akkor magam előtt sem, hiszen egy anyánál e kettő kvázi összenőtt

már. Még akkor is, ha nem vonom be a döntéshozatal folyamatába. Azt is elmondhatom, hogy válságokra már volt példa az életünkben, amióta Lea megszületett, de ilyenre nem: ez volt az első olyan, amelynek a gyermekem csupán közvetett szenvedőalánya volt, emiatt sem volt azonnali széles rálátásom az összképre és a tennivalókra. Mert az összkép most én voltam, a tennivalók szűkösen méretezettek. Nem mintha jobban szeretném azokat a válságokat, amelyeknek ő a központi figurája, de valahogy jobban tudom, hogy olyankor mit kell tennem, mik a lehetőségek...

A veszély, amire ugyancsak saját tapasztalatból kell felhívnom itt a figyelmet: a követendő példa gyártásakor hajlamosak vagyunk kreálni egy olyan énképet, amely nem fedi minden tekintetben a valóságot. Ez az út azonban nem éri meg a fáradságot két okból sem: 1. nem fenntartható, előbb-utóbb kibújik a lóláb 2. elmulasztjuk megmutatni a gyermeknek azt, hogy a személyiségnek van egy váza, amely alapvetően nem változik. Magyarul: a következetesség minden esetben jobb, mint egy olyan máz, amellyel elfödjük az időszakos szalonképtelenséget. Amikor a válság közepette Leám rázkódó sírógörcsömet figyelte, azt mondta: „anya, most nagyon nehéz neked, és ki kell sírnod magad, ugye?!” Ekkor mondtam neki, hogy igen, ez valóban csak akkor fog elmúlni, ha kijön, és ne ijedjen meg, rendbe jön minden. Nos, ez a közös tapasztalat sokkal fontosabb, mintha próbáltam volna eltusolni előtte, hogy nem vagyok a legjobb formámban.

Szóval nagyon változatos, hogy a gyermek mit tud megtanulni egy ilyen időszakból, és azt gondolom, hogy ez hasznosabb tapasztalat mintha próbálnék mindig a legjobb hangulatomban mutatkozni vagy bedobni jellegzetes megküzdési mechanizmusomat, amit anyaként fejlesztettem tökélyre: a humort, állandó viccgyártást. Lea azt tudja ebből megtanulni, például, hogy nem kell elfojtani az érzéseket, fel lehet állni a válságból is, hogy nem gyűrnek le a megpróbáltatások. És ez nagyon fontos tudás, amit a magunk során mi is a szüleinktől tanultunk meg (vagy nem, és akkor ehhez hozzá lehet képzelni az összes vonatkozó szövegményt).

Nyilván ettől még kedvenc Lea-mondatom marad az, hogy „anya, úgy szeretem, amikor ilyen vicces vagy”, mert leginkább vicces szeretek lenni. Ilyenkor érzem azt, hogy elértem valamit az életben. Nem kell ehhez ház, autó és töretlen ívű bankszámla. Ha viccelni tudunk még a snassz helyzetekben is, akkor már megérte megszületnünk. Ez az én hitvallásom.

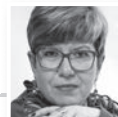
Úgyhogy igenis: elég, ha „vagyok, aki vagyok” még akkor is, amikor ezt nagyon nehéz elhinnem. Szoktam is

Szóval nagyon változatos, hogy a gyermek mit tud megtanulni egy ilyen időszakból, és azt gondolom, hogy ez hasznosabb tapasztalat, mint ha próbálnék mindig a legjobb hangulatomban mutatkozni vagy bedobni jellegzetes megküzdési mechanizmusomat, amit anyaként fejlesztettem tökélyre: a humort, állandó viccgyártást.

mondani gyermekemnek a kétely pillanataiban: „cicusom, anyád ilyen: olykor harcos, máskor vicces, és van, amikor morcos és rosszkedvű, helyenként kiabálós. De megígérem, hogy adagolom, hogy nem kapod mindezt gyors egymásutánban.” Nyilván, nem mindig tudom megvalósítani, mert szoktam egymásután is lenni ez a sokféle anya... Ilyenkor a legvégén elütöm egy poénnal, Lea nagyokat hahotázik, és megnyugszik, hogy én is tudom azt, amit ő lát és tapasztal: nincs egy tökéletes anyja. Mert „vagyunk, akik vagyunk” szülőként, s mint ilyen, egyediek és megismételhetetlenek.

BARTHA RÉKA

bartha.reka.emese@gmail.com





XIII. Regionális Környezetvédelmi Diákkonferencia – versenyfelhívás

Az RMDSZ ügyvezető elnökségének oktatási főosztálya, a Kolozsvári Református Kollégium, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem, a Kolozs Megyei Tanfelügyelőség és az oktatási minisztérium közreműködésével 2024. április 23-án szervezi meg a XIII. Regionális Környezetvédelmi Diákkonferenciát.

Elbírálási szempontok: eredetiség, ötletesség, alkalmazhatóság, kutatómunka, tudományosság és előadói készség.

Díjak: A helyezést elérő diákok tárgyjutalomban részesülnek. Sikeres érettségi esetén a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem tandíjmentes helyet biztosít a helyezést el-



A 2024-es konferenciára biológia, környezetvédelmi, ökológia és környezettudományok szekciókban lehet jelentkezni.

A konferencia tartalmi része:

1. Pályadolgozat: a konferenciát megelőzően a részt vevő diákok a megadott szekciókban, saját munkán alapuló dolgozat kivonatát nyújtják be. A kivonat beküldésének határideje 2024. március 1. A kivonat mintája az 1. Mellékletben található.

2. Előadás: a versenyző diákok a konferencia előadói napján maximum 10 perces kiselőadásban mutatják be munkájukat, ppt. vagy prezi formátumban.

Előzetes részvételi szándékukat kérjük jelezni a https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdO9_2OjXKQtYRoV8owjhLBiM3WjBpP5mLUv235tr9mtNy6w/viewform?vc=0&c=0&w=1&flr=0 linken legkésőbb 2023. december 8-ig.

A pályamunkák értékelése:

A pályamunkák elbírálását a részt vevő intézményektől független, országosan elismert szakemberekből álló zsűri végzi. A végeredményt a pályadolgozat kivonata és az előadás összesített pontszáma adja.

érők számára a Környezettudomány szakra. A BBTE Magyar Biológiai és Ökológiai Intézete bejutási pontokat ajándékozik a biológia és ökológia szakra vizsgázók számára.

MELLÉKLET

Kutatási terv

(1 oldal)

Bevezetés: Kutatás címe, témaválasztás indoklása, problémafelvetés stb.

Célkitűzés: A kutatás célja, előzménye, a választott téma újszerűsége, a kutatási téma társadalmi-gazdasági / tudományos jelentősége stb.

Munka és időterv: Kutatás megvalósításának tervezett módja – feladatok, kutatási módszerek, ütemezés.

Várt eredmények, hasznosítás: Várható eredmények, a kutatási eredmények alkalmazási lehetőségei egyes területeken, illetve tervezett hasznosítása.

Fontosabb feldolgozni kívánt irodalom a témában.

Kapcsolat: Mihályfalvi Katalin, Tel: 0769-675036 az iskola titkársága (hétköznap délelőtt).

A költségvetés függvénye a tanárok jövő évi bérezése

Az új egységes bértörvény hiányában a jövő évi költségvetési keret függvényében szabják meg a tanügyi alkalmazottak január 1-jétől esedékes béremelésének mértékét – nyilatkozta november elején Sinaia Ligia Deca. Az Agerpres szerint az oktatási miniszter elmondta, a kormány mindent megtesz, hogy megtartsa a tanárokkal szembeni vállalásait, hogy ösztönözze a tanári pálya választását és a tanári teljesítményt. Hozzátette, mivel az új egységes bértörvény még kidolgozás alatt áll a munkaügyi minisztériumban, jelenleg tárgyalások zajlanak az oktatási szakszervezetekkel a tanügyi alkalmazottak jövő év elejétől esedékes béremelésének mértékéről. Ez a jövő évi költségvetés nyújtotta lehetőségektől is függ – tette hozzá. „Az oktatási minisztérium továbbra is a tanárok mellett áll, támogatjuk a tanári hivatás presztízsének és méltóságának visszaállítását” – fogalmazott a miniszter.

Édesség nélküli kasszákat különítenek el az üzletekben

A jövőben úgynevezett cukormentes pénztárakat különítenek az önkiszolgáló üzletekben és hipermarketekben. Az RMDSZ törvényjavaslata – melyet döntő fórumként fogadott el a képviselőház november elején – értelmében ezekben a létesítményekben minimum egy, a családok számára fenntartott pénztárat kell létrehozni, ahol nem lehet édességeket és a gyerekek számára egészségtelen élelmiszereket, például csipszeket, cukorkát, üdítőket árusítani. Ezeket a pénztárakat azok a családok használhatják majd, akiknek kiskorú gyerekeik vannak – olvasható az RMDSZ.ro-n. Szeptemberben fogadta el a parlament azt az RMDSZ által is kidolgozott törvénykezdeményezést, amely elsőbbséget biztosított a kismamáknak, valamint a legfeljebb ötéves gyerekeket kísérő felnőttek számára a bevásárlóközpontok pénztárainál, valamint a közintézményekben való ügyintézéskor. Az új törvénykezdeményezés ezt a rendelkezést egészíti ki, miszerint a családok a külön pénztár lehetőségét is választhatják a hipermarketekben abban az esetben, ha nem szeretnék, hogy a pénztárnál különböző édességek és

üdítők legyenek szem előtt a gyerekek számára a kassa előtti polcokon. Romániában a gyerekek 25 százaléka szembe-sül a gyerekkori elhízással, vagyis négy gyerekből egy túlsúlyos. A gyermekkori elhízás és annak egészségre gyakorolt hatásai az egészségügyi szakértők körében heves viták tárgyát képezik, mivel a gyermek felnőtté válásakor csökkent önbizalomhoz és diszkriminatív társadalmi tapasztalatokhoz vezethet. Ezen túlmenően a gyermekkori elhízás olyan betegségekhez vezet, mint a cukorbetegség, a megnövekedett vérnyomás. A törvénytervezet szintén a törvény kihirdetését követően lép majd érvénybe.

Kevés szülő íratja be egészségnevelési órára gyermekét

A romániai szülők mindössze öt százaléka íratja be jelenleg gyermekét az egészségnevelési órákra – közölte november elején Alexandru Rafila egészségügyi miniszter, elismerve ugyanakkor, hogy eleve kevés tanintézetben van lehetőség erre. Az Agerpres szerint Alexandru Rafila egészségügyi miniszter a TVR Infónak nyilatkozva elmondta, 2002-ben személyesen indította útjára az Egészségnevelés a romániai iskolákban elnevezésű programot. Ezt az Egyesült Államok romániai nagykövetségével partnerségben dolgozták ki, és az volt a terv, hogy opcionális tantárgyból kötelezővé válik. „Ez azonban sajnos nem így történt. A szülők alig öt százaléka íratja be gyermekét ezekre az órákra. Igaz, kevés iskola kínálja fel a lehetőséget” – magyarázta. A miniszter hozzátette, tárgyal Ligia Deca tanügyminiszterrel és a Mentsük meg a gyermekeket szervezet képviselőjével is, hogy indítsanak el egy képzést azon tanárok számára, akik taníthatnák ezt a tantárgyat. Alexandru Rafila szerint az egészségnevelési órákon a higiénéről, az egészséges táplálkozásról, a rendszeres testmozgás fontosságáról, a függőségek – például kábítószer-fogyasztás – elleni küzdelem módszereiről vagy a serdülőkori teherbeesés megelőzéséről kapnak információkat a tanulók.

Tilos lesz az energiatalok árusítása kiskorúak számára

Az energiatal-fogyasztás hatásainak megelőzésére és elhárítására vonatkozó

törvényjavaslatot fogadott el a szenátus november elején. A törvénykezdeményezés olyan intézkedések bevezetését szorgalmazza, amelyekkel betiltják az energiatalok vagy származékaik kiskorúaknak történő értékesítését, valamint tájékoztatják a fogyasztókat az ilyen típusú termékeknek az egészségre gyakorolt káros hatásairól. A szakbizottságban több erre vonatkozó módosító indítványt is elfogadtak – írja a Digi24-re hivatkozva a Maszol. „Tilos az energiatalok és származékaik forgalmazása és reklámozása – beleértve az online forgalmazást is – az egészségügyi intézményekben és a közoktatási intézmények helyiségeiben, beleértve a helyiségekben elhelyezett automatákat is, valamint a közoktatási intézmények közelében, ugyanakkor az ilyen intézményekbe vezető utakon is (1000 méteres körzetben). Tilos az olyan termékek forgalmazása, amelyek összetevői meghaladják a hatályos jogszabályok által megengedett maximális határértéket. Az egészségügyi minisztérium, az Országos Állategészségügyi és Élelmiszer-biztonsági Hatóság és az Országos Fogyasztóvédelmi Hatóság hatáskörüknek megfelelően hatósági ellenőrzési programokat dolgoz ki és hajt végre az energiatalok és származékaik gyártására, forgalmazására és/vagy behozatalára vonatkozóan” – áll a Szociáldemokrata Párt (PSD), a Nemzeti Liberális Párt és az RMDSZ által kezdeményezett jogi és egészségügyi bizottságok által elfogadott javaslatok szerint. E rendelkezések be nem tartása esetén a gazdasági szereplők 25 000 és 50 000 lej közötti bírságot kockáztatnak, a szabálysértések felderítése és a szankciók alkalmazása az Egészségügyi Minisztérium, az Országos Állategészségügyi és Élelmiszer-biztonsági Hatóság és a fogyasztóvédelem felhatalmazott munkatársainak feladata, a törvényes hatásköröknek megfelelően. Az Országos Közegészségügyi Intézet (INSP) szerint, amelyet a törvénytervezet kezdeményezői, a PNL szenátorai idéznek, és amelyet az USR támogat, az energiatalok fogyasztásának jelensége széles körben elterjedt, különösen a gyerekek és a serdülők körében. Az Európai Élelmiszer-biztonsági Hatóság (EFSA) 2013-as tanulmánya szerint a felnőttek 30%-a, a tinédzserek 68%-a és a 10 év

alatti gyermekek 18%-a fogyaszt különböző típusú energiaiatalokat. Ráadásul a gyermekek és serdülők egészségére káros hatású italok forgalmazói különböző alkohol-, valamint koffein-, taurin- és karnitinkoncentrációt tartalmazó származékos termékeket hoztak forgalomba anélkül, hogy ezeknek az anyagoknak a jelenlétét kiemelték volna a termékek címkéin, és nem tettek a említést a központi ideg- vagy izomrendszerre gyakorolt pusztító hatásokról. Az INSP ugyanakkor felhívja a figyelmet arra, hogy az energiaiatalok alkohollal együtt történő fogyasztása különösen veszélyes, mivel az élénkítő hatás semlegesíti a szervezet reakcióit a nagy mennyiségű alkoholra, és így alábecsüli a mérgezett állapotot. Az energiaiatalok lakossági fogyasztásának megelőzését és az ellene való küzdelmet célzó törvényjavaslatot a képviselőház mint döntéshozó testület elé terjesztik vitára és plenáris szavazásra.

Nagyobb összegből gazdálkodhat a tanügyminisztérium

Az ideinél több mint felével, azaz 57 százalékkal nő az oktatási minisztérium költségvetése jövőtől, tekintettel az EU helyreállítási, illetve kohéziós alapjából finanszírozott beruházásokra, valamint a már 2023 júliusától hatályos béremelésekre – idézi a pénzügyminiszter november eleji sajtótájékoztatóján elhangzottakat az Agerpres. Marcel Boloş elmondta, hogy a koalíció már tartott egy tárgyalási fordulót a jövő évi országos költségvetés tervezetéről, és döntöttek a követendő irányelvekről. Ezeknek megfelelően a 2024-es büdzsé mindenekelőtt befektetésorientált lesz, és az uniós alapokból támogatott beruházások megvalósítására összpontosít. A miniszter emlékeztetett arra, hogy a kormány az idei költségvetésben a GDP 7,2 százalékát, több mint 110 milliárd lejt irányzott elő beruházásokra. Közlése szerint jövőre ennél nagyobb összeget szánnak erre a célra, és jelentős forrásokat fordítanak vidékfejlesztésre is.

Új épületszárnnyal bővült a nagyváradai Szent László óvoda

Ünnepélyes keretek között felavatták Nagyváradon a Szent László óvoda új épületszárnnyát. A magyar állami

támogatásból megújuló oktatási intézmény a bővítéssel mintegy százharminc gyermek befogadására vált alkalmassá. Az épületben egy tanmedence is a legkisebbek rendelkezésére áll – adta hírül a Maszol. Az avatóünnepség keretében a Szent József-telepi plébániatemplomban Böcskei László, a Nagyváradai Római Katolikus Egyházmegye püspöke tartott szentmisét, beszédében pedig hangsúlyozta, hogy mindannyiunknak tennünk kell azért, hogy „fény legyen”, étellel kell megtöltenünk az új épületet. Potápi Árpád János, a magyarországi miniszterelnökség nemzetpolitikáért felelős államtitkára az ünnepségen elmondta, az óvodafelújítás támogatásával az volt a magyar kormány célja, hogy a magyar szülőknek legyen hová vinniük a gyermekeiket, és hogy azok az óvodai oktatást követően is magyar nyelven folytassák tanulmányikat, magyarázta a nemzetpolitikáért felelős államtitkár. Szerinte jó döntést hoztak azok a szülők, akik a Szent László óvodába írták a gyermeküket, mert ott lelki többletet kapnak. Az eseményen Konrád Katalin, a Szent László Római Katolikus Líceum igazgatója egy virághoz hasonlította az óvodát, amely akkor igazán csodaszép, ha a szirmok, azaz a gyermekek és a pedagógusok együtt vannak. Az óvodások előadással készültek az ünnepségre, amely a magyar himnusz elénekését követően a templom melletti óvodaépület felszentelésével folytatódott.

Iskola és óvodák újulnak meg Zsibón

Oktatási intézményeket újítanak fel Zsibón: nemrég átadták a Szilágy megyei kisváros új, 180 férőhelyes sportcsarnokát, jelenleg az 1-es számú iskola sportterme épül, amelyben magyar nyelvű csoport is működik. A Szilágy megyei települést érintő beruházásokról Sárközi Pál RMDSZ-es városgazda a Maszolnak elmondta, a beruházások és a fejlesztések jelentősen, pozitív értelemben határozzák meg a helybeliek jövőjét. „Az iskola esetében a felújítás a hőszigetelést, tetőszerkezet cseréjét jelenti, illetve új bútortal, táblákkal, informatikai eszközökkel látják el az iskolát” – mondta Sárközi Pál. A technológiai líceumban összesen 550-600 diák tanul, de ebből sajnos már

csak 18 gyerek tanul magyar tagozaton. Tavaly befejezték a 2-es számú óvodának a felújítását, ahol szintén magyar csoportok vannak, az idén átadták az 1-es számú hosszabbított programú korszerűsített óvodát, a múlt héten elkezdték a 3-as számú óvodának a modernizálását. A 2-es számú iskola felújítása még folyamatban van, itt is nagy horderejű munkálatok zajlanak. Cseke Attila RMDSZ-es fejlesztési miniszter idejében jóváhagyást nyertek egy bölcsőde megépítésére. Az intézmény játszó- és hálószobával, kültéri játszótérrel, illetve a meleg étel előállításához szükséges konyhával lesz ellátva. A városgazda elmondta, egy kis probléma van a területtel, ahova a bölcsőde épülne, a meglévőhöz még kell vásárolni egy részt, hogy a bejárat területe is biztosítva legyen, de remélik, hogy ez év folyamán rendeződik a helyzet, és jövőre elkezdhetik a munkálatokat.

„Keresztiszülő-programmal” előznék meg az iskolaelhagyást

„Keresztiszülő-programot” indít az RMDSZ máramarosszigeti szervezete a Leőwey Klára Elméleti Líceummal közösen, aminek keretében az iskola hátrányos helyzetű diákjait lehet támogatni – adta hírül a Maszol. A kezdeményezők mint állítják a közleményben, európai viszonylatban Romániában az egyik legmagasabb a korai iskolaelhagyók aránya, de bíznak abban, hogy a magyar oktatás jövője – különösen szórványban – megkívánja, hogy minden egyes gyermekre odafigyeljenek. A most induló program keretében olyan párfogó személyeket keresnek, akik jelképes keresztiszülőiséget vállalva hozzájárulnak a rászoruló tanulók oktatásához. A keresztiszülőiség vállalásával járó támogatás évi 750 euró, ami a diákok étkeztetését és tanszereinek költségét fedezi, valamint a délutáni, felzárkóztató jellegű oktatásban való részvételét biztosítja. A kezdeményezők szerint a program messze túlmutat a gyermek anyagi támogatásán. A Leőwey Klára Elméleti Líceum Máramarossziget egyetlen magyar oktatási intézményeként működik, ahol óvodától líceumig megközelítőleg 175 diák tanul.

D. SZ.